33

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

I. KALNITKI

Sfîrșitul orașului subteran

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

I. KALNIŢKI

ŞFÂRŞITUL

ORAŞULUI SUBTERAN

* * *

* * *

Colecţia "Povestiri Ştiinţifico-Fantastice"

33

– Nimeni nu ne va plăti. Pe omul alb cu părul roşu l-au sfâşiat oamenii albi. Este o poveste lungă... Nici oraşul de sub pământ nu mai este. Noroc că i-am găsit acolo pe binefăcătorii noştri, oamenii sovietici. Dar colţii n-o să ni-i ia nimeni.

Nadea, Râbnikov şi Irinin dădeau femeilor şi copiilor cafea fierbinte. Bărbaţilor, Lev şi Feodorov le împărţiră mai întâi câte puţină vodcă, iar după aceea supă fierbinte. După jumătate de ceas, primul lot era gata de plecare. "Svietoliotul" putea lua în mod normal numai zece pasageri. Din ambele maşini fură descărcate diferite obiecte, ca să poată fi luaţi toţi copiii, femeile şi bătrânii, apoi, "Svietolioturile" îşi luară zborul.

Cei rămaşi priveau în urma lor cu încântare. Homionghi-Umca-Naianghi începu sa istorisească poveşti vesele şi la urmă porni să cânte un cântec nou:

– Nu vreau s-aud de voi, netrebnici zei ai noştri! Oi, ieheou! Noi v-am făcut, dar sunteţi neputincioşi şi răi. Oi, ieheou! Iată că astăzi ruşii sunt puternici fără voi. Ei fac maşini ce-i poartă mai repede ca vântul şi lor nu se închină, şi nu fac zei din ele. Oi, oi, ieheou! Maşinile astea îi slujesc cu credinţă, iar zeii noştri, iată, nu vor să ne ajute. Oi, ieheou! De aceea, pe zeul hâd şi trândav l-am azvârlit spunându-i: "Du-te, nemernicule! Eu mă înşelam singur, iar tu mă ajutai să mă înşel..." Oi, oi, ieheou! Acum o să trăim altfel, am să-i rog pe ruşi să ne înveţe să trăim cum trăiesc ei. N-o să mai răbdăm de foame. Ce bine e să trăieşti, când sunt oameni buni pe lume. Şi iată că oamenii din Ţara sovietelor sunt buni! Ehei, ehei, ieheou!

Zâmbind, Nadea privea cum dă şamanul trist din cap ascultând cântecul lui Homionghi.

Cu a doua cursă, maşinile supraîncărcate transportară în tabără şi restul de eschimoşi, cu noua lor avuţie: colţii de fildeş.

Apoi «Svieiolioturile” se înălţată deasupra taberei şi porniră spre Moscova.

ZIUA DE NAŞTERE A LUI MENGS-SENIOR

Într-una dintre sâmbetele lunii iulie a anului 19… cădea ziua de naştere a domnului Mengs-senior. Sărbătoritul ceruse familiei să nu organizeze nici un fel de solemnităţi, ajungea obişnuitul ceai de sâmbătă, în familie. Doamna Claudia, care-l însoţise timp de patruzeci şi cinci de ani de-a lungul neîntreruptei ascensiuni, obişnuită să-l asculte în toate fără obiecţii, luă măsuri ca dorinţa soţului să fie îndeplinită întocmai.

Veniseră cu toţii: domnul Right Mengs-junior, fiul mai mare al lui Mengs senior, împreună cu soţia, Dorothy, cu fiică-sa, Joyce, şi fiul, Bob; domnul Franklin Mengs, al doilea fiu, împreună cu Gvendoline, soţia sa, cu fetiţa de şapte ani, Lucile, şi cu băieţelul, care dormea liniştit în braţele unei doici cochete; domnul Richard Mengs, al treilea fiu, cu soţia, tot Dorothy – descendentă a unei familii franceze incomplet monizată –, căreia ceilalţi, în absenţa ei, îi spuneau „franţuzoaica”.

Nu lipeea nici James „nihilistul”, al patrulea fiu – student şi sportman, filosof şi beţiv. Pe timpuri vizitele lui aduceau o oarecare disonanţă în atmosfera liniştită a sâmbetelor din casa Mengs, doamna Mengs însă, ca o adevărată mama înţeleaptă, găsise un mijloc prin care să prevină neplăcerile. Din moment ce nimeni nu-1 putea împiedica pe James să bea, era mai bine, desigur, ca însăşi doamna Claudia să-i dea atâta de băut mezinului încât acesta să adoarmă imediat. Aşa se face că înainte ce a se servi ceaiul tradiţional, de obicei, Mengs mezinul, dormea tun, încuiat în fosta lui cameră de copil.

Dimineaţa, la ceai, cobora mahmur şi enervat. Mama lui îi prepara un coctail tare de tot, ca să se dreagă, şi prin asta îi reda buna dispoziţie. După coctail, în mod invariabil el îi cerea mamei bani, deoarece suma respectabilă pe care o primea lunar de la tatăl lui nu-i ajungea niciodată. El băga neglijent biletele de bancă în buzunar, săruta nepăsător mâna parfumată a mamei şi dispărea până termina banii.

Fraţii mai mari susţineau morţiş că tatăl lor este prea slab şi că nu ştie să-l pună la respect pe James. După părerea lor, în cazul de faţă ar fi trebuit să ia măsurile cele mai drastice, inclusiv până la dezmoştenire. Franklin prezicea că James se va însura cu vreo metisă şi că într-o bună zi va îndrăzni chiar s-o aducă acolo, printre ei. Un singur om nu împărtăşea această antipatie generală – Bob favoritul, nepotul răsfăţat al bunicului jo (Mengs-senior). Bob îl iubea pe James, mai cu seamă pentru că acest unchi zănatic îi vizita adeseori iahtul.

De fapt, şi acest iaht era una dintre ciudăţeniile bătrânului Mengs. El îi dăduse nepotului său preferat ideea să se ocupe de sporturi nautice şi îi dăruise acest iaht. Micul căpitan, după aceea, îndrăgise atât de mult acest sport, încât petrecea zile întregi pe iahtul lui, străbătând în lung şi în lat golful oraşului.

Ramura feminină a casei Mengs era reprezentată prin cele patru fiice. Cea mai mare era Eloiza, care venea cu bărbatul ei, Henry Page, un om învăţat, dar afectat şi plicticos, şi cu o droaie de Page mititei. Henry Page era preşedintele mai multor societăţi şi asociaţii, ca, de pildă „Asociaţia amatorilor eclipselor de soare”, „Societatea deiştilor-materialişti” ş.a.în.d. Toata aceste funcţii erau onorifice şi-l mai şi costau sume frumoase de bani. Dar Henry Page avea situaţia asigurată, datorită desigur bătrânului Jo, deşi acesta nu-i dădea niciun ban. A fost de ajuns însă să plaseze acolo unde trebuia, după sfatul lui Mengs-senior, hârtiile de valoare aduse de Eloiza drept

zestre pe altarul fericirii lor conjugale pentru ca perechea Page să fie asigurată, împreună cu toţi urmaşii ei, până la sfârşitul vieţii lor. Iată de ce Henry Page îşi putea îngădui să-şi pregătească feciorii pentru cariera de savanţi. Printr-o hotărâre aprobată de capul familiei, era stabilit ca niciunul din Page să nu se ocupe niciodată de operaţii financiare.

A doua fiică, Gladys, era văduva neconsolată a unui colaborator al administraţiei militare moniene din Europa, căzut victimă unui accident de automobil. Gladys, care făgăduise credinţă veşnică memoriei soţului, sosise cu un mic căţeluş în braţe.

Cele două fiice mai mici. Roza şi Jane, aveau vârsta când uşa camerei de copii li se închisese, iar uşa spre lume nu le era încă deschisă. De altfel se plănuise ca în curând Roza, care avea optsprezece ani, să fie căsătorită cu domnul Grey, moştenitorul celui mai bun prieten al lui Mengs-senior. Despre cea mai mică, Jane, nu se hotărâse încă nimic în acest sens, deoarece abia împlinise şaisprezece ani şi semăna mai mult cu un băieţoi decât cu o mireasă.

Părinţii erau tare îngrijoraţi în privinţa Janei. Domnul Mengs-senior o supraveghea şi o studia în ascuns cu multă răbdare şi perseverenţă. Nu putea să înţeleagă ce-o să iasă din ultima lui odraslă. Janei nu-i păsa deloc de înfăţişarea-i exterioară şi îşi însuşise jargonul şi manierele copiilor de pe stradă. Pentru ea nu existau oameni cu autoritate. De pildă nu voia în ruptul capului să recunoască faima celor nouăsprezece exploratori ai Arcticei îndepărtate şi nici n-a luat parte la banchetul organizat de şcoală în cinstea "eroilor". Ba chiar s-a exprimat ireverenţios despre ei, numindu-i răutăcios „Crocodili ai gheţurilor”, şi nu şi-a schimbat părerea nici după ce a căpătat o săpu- neală bună de la tatăl său şi de la fraţii mai mari. Bineînţeles că pe tatăl său n-a îndrăznit să-l contrazică şi a făgăduit să uite de această

poreclă, însă fraţilor ei le-a spus răspicat:

– Bine, n-am să le mai spun crocodili, dar părerea despre ei nu mi-o schimb!

Da, Jane nu se lăsa de pozne, şi mereu aveau buclucuri cu ea. Poznele ei nu erau, bineînţeles, atât de grave ca ale lui James, dar erau totuşi destul de neplăcute…

Astăzi, însă, idila familiară nu fu de nimic tulburată.

Bob şi Jane stăteau de vorbă într-un colt al salonului, şoptindu-şi misterios nu ştiu ce. Right şi Franklin jucau tăcuţi şah, iar respectabilul Henry Page moţăia, cu ziarul în mână, într-un fotoliu comod. Cu toate că pe paginile ziarului erau descrise foarte colorat, şi cu multă pricepere, sute de cazuri de morţi violente, respectabilul savant reuşi totuşi să aţipească.

James, ca de obicei, era în camerele maică-sii şi se îndopa cu amestecurile alcoolice, menite să-l dea gata înainte de a-şi face apariţia capul familiei.

Gvendoline, Dorothy şi Dorothy-franţuzoaica plecaseră cu automobilul în oraş, deoarece se constatase că nimeni n-a avut grijă să-i cumpere bunicului de ziua lui o nouă scufie de noapte. Scufia de noapte ocupa în viaţa lui Mengs-senior un loc foarte, foarte important. El era de părere că o scufie de noapte din lână de Caşmir are influenţă asupra sistemului nervos, asupra digestiei şi asupra funcţionării inimii. Acest dar pe care capul familiei îl căpăta în fiecare an de ziua lui, devenise tradiţie în familie.

Ceasul bătu melodios ora opt. În cameră intrară grăbite Gvendoline şi ambele Dorothy. Mica Jane îl ciupi pe Bob şi îşi ocupă locul ei obişnuit de lângă uşă. Toţi se strânseră în faţa mesei. Se făcu linişte…

Tăcerea fu deodată Întreruptă de nişte paşi care se apropiau. În cadrul de abanos al uşii apăru capul familiei, domnul Mengs-senior, un om înalt, trupeş, cu cap mare şi faţa lată. Ochii lui inteligenţi, încă foarte tineri, priveau plini de viaţă, iar figura lui albă şi rotundă surâdea

prietenos din toate zbârciturile.

– Bună ziua, dragii mei! Bună ziua Dorothy! Străluceşti ca întotdeauna pe firmament, ca steaua din Bethleem... Bună ziua, Gvendoline! Tu ce mai faci Lizzi, şi tu, şi tu…

După femei, domnul Mengs îi salută pe bărbaţi, spunându-i fiecăruia pe nume. Îi saluta la întâmplare, după cum îi cădeau sub ochi. Apoi se aşeză în fotoliu, aruncă o privire de jur împrejur şi întrebă:

– Dar unde-i dragul nostru James?

Ca şi în sâmbăta trecută, şi cu doua săptămâni în urmă, doamna Claudia se apropie de soţul ei, îi luă mâna şi gânguri cu cel mai dulce glas din lume:

– Băiatul nostru drag are obişnuitul acces de malarie. L-am culcat în camera copiilor, şi acum doarme somn dulce.

Ca şi în sâmbetele trecute, domnul Mengs se prefăcu că dă crezare cuvintelor soţiei:

– Ce au de gând doctorii, de nu sunt în stare să-l vindece? Adu-mi aminte, Claudia, am să mă ocup chiar eu de vindecarea lui…

Primul pahar de ceai, doamna Claudia îl oferi soţului. Cu delectare, el sorbi lichidul fierbinte şi negru ca tuşul.

Domnul Right îl înghionti pe Bob, iar acesta, ascunzându-şi mâinile la spate, se apropie de bunic:

– Bunicule, n-ai să te superi?

– Dar ce e, iar al făcut vreo poznă? Bunicul îşi luă un cer de parcă n-ar fi ştiut despre ce e vorba; viaţa a făcut din el un actor minunai, şi-i bucuros când poate să-şi arate talentele. Hai, ştrengarule, mărturiseşte. Dacă am de ce, am să mă supăr. Astăzi însă, de ziua naşterii mele, am să caut să mă supăr cât mai puţin.

– Bunicule, de ziua ta vreau să-ţi fac cadou acest album. Aici ai să găseşti copia jurnalului de bord al iahtului „Naiada” şi opt cântece de-ale noastre, marinăreşti…

– Mă, ştrengarule! Ai încălcat ordinea şi n-ai ţinut

seama de dorinţa mea. Pentru asta am să te rog să-mi spui, în primul rând, cine a compus aceste cântece marinăreşti, iar, în al doilea rând, să-mi cânţi cântecul vostru preferat, aşa cum îl cântaţi când sunteţi pe mare.

– Am înţeles, domnule amiral! răspunse Bob, luând poziţia de drepţi. Cântecele au fost compuse chiar de căpitanul iahtului „Naiada”, domnul Bob Mengs, cel mai, cel mai, cel mal tânăr căpitan de vas.

– O! Bravo, căpitane! Vasăzică eşti şi poet? Bunicul se prefăcu plăcut surprins. Te felicit, te felicit! Hai să auzim! Te pomeneşti că nu-s bune de nimic cântecele tale.

– Sunt bune, bunicule! exclamă Bob şi-i făcu Janei cu ochiul.

Jane ieşi în condor şi se întoarse cu trei băieţandri îndesaţi, îmbrăcaţi în uniforma de marinari, croite după un model desenat chiar de bunicul Jo. Cu voce sonoră, Bob comandă:

– Şeful de echipaj!

Unul dintre băieţi făcu doi paşi înainte şi duse mâna la chipiu:

– La ordin, şeful de echipaj!

– Aliniază echipajul!

– Am înţeles, să aliniez echipajul!… Ascultaţi comanda la mine! Alinierea pe covertă!

– La ordin, răspunseră într-un glas amândoi marinarii, alinierea echipajului pe covertă.

Băieţii luară poziţia de drepţi, cu mâinile lipite de vipuşcă şi se uitară ţintă în ochii căpitanului.

– Şef de echipaj! Cântecul „Vântul de mare ne suflă în faţă”

– Am înţeles, domnule căpitan! şi şeful de echipaj începu să cânte cântecul „Vântul de mare ne suflă în faţă”…

Ceilalţi, printre care şi căpitanul, îi ţinură isonul:

„Furtunile mării pe toţi ne îmbată,

Primirăm botezul cu apă sărată
Taifun, vijelie, ca fraţii ne sunt
Luptăm pentru glorie,
Pe-ntregul pămint…”

Toată lumea aplaudă ceremonios, cu conştiinciozitate. Bunicul Jo îşi exprimă dorinţa:

– Căpitane, nu-mi prezinţi echipajul tău?

– La ordin domnule amiral, vă prezint echipajul… Şef de echipaj, doi paşi înainte! Dick Morton, paisprezece ani, şef de echipaj pe iahtul „Naiada”, marinar iscusit, nu cunoaşte răul de mare şi se pricepe să întindă pânzele neajutat de nimeni.

– Încântat, mormăi bunicul Jo. Ia spune-mi, prietene, cu ce te ocupai înainte de a te angaja pe. Naiada”?

– Adunam stridii şi crabi în timpul refluxului. Uneori luam ceva parale pe ele.

– A, nu e bine. Nu ştiai că toate drepturile de pescuit pe litoral aparţin societăţii „Merhly-company”? E rău, chiar foarte rău! Ai furat din bunurile unei firme onorabile. Vreau să cred că din momentul când ai fost angajat pe iaht, nu te-ai mai ocupat de hoţii.

– Nu, stimate domn!

– Dar pe acasă, o duci mai bine acum?

– Da, să trăiţi, Acum stăm şi noi într-o casă adevărată, nu într-o cuşcă. Cam e igrasie… casa-i la subsol… dar vă suntem atât de recunoscători, bunul meu domn!

– Lasă, lasă, nu-mi place asta… îi răspunse- bătrânul brutal şi cu u oarecare scârbă, scoţându-şi în afară buza de jos. Domnul Mengs-senior avea motive temeinice să respingă mulţumirile băiatului: nu e prea plăcut să-ţi aminteşti de ziua ta, de subsoluri şi de igrasie.

Dar după aceea, bătrânul vorbi destul de prietenos cu restul echipajului.

– Puteţi pleca, voinicilor, le zise la urmă. Străduiţi-vă să fiţi marinari buni şi o să am eu grijă de voi. Munciţi cu

râvnă şi aveţi grijă de căpitanul vostru. Claudia, spune tu să le dea ciocolată. În numele marinarilor răspunse şeful de echipaj:

– Rămâneţi cu bine, generosul nostru domn! Salut, căpitane!

După comanda: „La stânga!” cei trei marinari traversară camera prin flanc, bătând milităreşte pasul.

– Buni băieţi! spuse oftând domnul Mengs. Ce păcat că deocamdată mijloacele nu ne permit să ne ocupăm mai serios de educaţia tuturor acestor copii. Iată care-i cheia rezolvării tuturor contradicţiilor noastre sociale.

– Just! E foarte adevărat, îl susţinu domnul Page. Exact aceasta-i tema despre care tratez în disertaţia mea de doctorat. Clasele se compun din oameni, iar oamenii. înainte de a deveni oameni, mai întâi sunt copii. Misiunea noastră este să punem stăpânire pe sufletele acestor copii ai clasei nevoiaşe.

– Nu e rău, îl laudă patriarhul. Problema merită să fie studiată. Dar ce gândesc pedagogii noştri? Oare el nu înţeleg că de asta depinde liniştea ţării noastre? Ce, nu dispunem de mijloacele necesare? Doar pentru o asemenea cauză fiecare ar da… Eu aş fi primul.

– Disertaţia mea, dragă domnule Mengs, va dovedi că aceasta este calea cea mai sigură de lupta împotriva infecţiei comuniste. Meritele acestei metode îmbinate, desigur… hm… cu măsurile cele mai drastice sunt evidente. Şi acum îmi permiteţi să vă ofer în această zi solemnă şi fericită, ca dar al inimii mele acest mic manuscris. În el este cuprinsă chintesenţa disertaţiei mele. Dacă în orele dumneavoastră libere veţi binevoi să luaţi cunoştinţă de cele scrise aici mă voi socoti foarte fericit.

– Îţi mulţumesc, dragă Henry! Sunt foarte mişcat… Am să caut să dau tot sprijinul meu lucrării tale atât de folositoare. Domnul Mengs trecu manuscrisul soţiei sale. Dar ce-mi văd ochii? Ăsta-i un complot întreg! V-aţi

înţeles să nu respectaţi rugăminţile mele. Aţi hotărât ca astăzi să nu-mi recunoaşteţi dreptul bătrânesc de a avea capricii.. Dar hai, treacă de la mine. Tu, Bob, şi dumneata, Page, m-aţi mişcat atât de mult încât sunt gata să ridic interdicţia. Hai, daţii drumul. Daţi-mi tot ce aţi adus, arătaţi-mi ce aţi pregătit!...

Doamna Claudia îşi duse batista la ochi şi apăsă cu mâna pieptul ei voluminos. Cadourile erau unul mai frumos decât altul şi – ce era mai important – erau oferite din toată inima. Right îi oferi tatălui său o cutie de havane „Sângele negrului”, marcă atât de rară încât chiar bătrânul se mira.

– Oho, Right! De unde le-ai căpătat? încă din timpul războiului visez la ele... Mister Grey a căutat prin toate plantaţiile şi fabricile de la noi şi n-a găsit această calitate de tutun. Spun că a fost recoltă proastă... Îti sunt foarte recunoscător, dragul meu!

Da, „Sângele negrului” era tocmai marca preferată a lui Mengs-senior. Acest tutun se cultivă numai în anii cu recolta excepţională. Se spune că numai o dată în şapte ani se poate căpăta o astfel de recoltă. Şi asta numai dacă muncitorii renunţă la somn şi odihnă, veghind nopţi întregi pe lângă tulpinile alese, afumându-le şi stropindu-le cu o soluţie specială. Nu degeaba în plantaţii i s-a dat acestui soi de tutun un nume atât de groaznic. Şi nu din întâmplare tot aşa îi spuneau şi albii acestui tutun, deşi pe cutie scria „Frumoasa negresă”.

Lizzi îi dărui bunicului o pereche de papuci lucraţi de dânsa, nişte papuci foarte frumoşi, comozi şi călduroşi,

– Îţi doresc, dragă bunicule, îi ură ea, să-ţi mai dăruiesc vreo cincizeci de perechi, bineînţeles în fiecare an câte o pereche.

Toţi rămaseră foarte mişcaţi de această urare atât de fin exprimată. Bunica Claudia iar îşi duse mâna cu batista transparentă la ochi şi murmură înduioşată: – Dragii mei copii...

Franklin şi Gvendoline îi oferită sărbătoritului, pe o tavă de aur, o cupa de cristal cu un splendid joc de culori. Era o creaţie perfectă a fanteziei omeneşti.

"Sunt gata să servesc până în anul două mii. Bea sănătos" glăsuia inscripţia care încercuia cristalul cu o împletitură de aur.

– Ce-aţi zice, propuse bunicul, Jo făcând cu ochiul, să înfiinţăm chiar acum „Societatea secolului al douăzecişiunulea”? Ei? N-ar fi o idee? Fiecare membru al societăţii îşi ia angajamentul să trăiască până în anul două mii şi, cine nu se ţine de angajament, va fi amendat în folosul concetăţenilor nevoiaşi şi va fi exclus din societate – bineînţeles cu ceremonialul cuvenit.

Mengs-senior căpătă o mulţime de cadouri, valoroase, nu atât din punct de vedere al costului lor, cât din punct de vedere simbolic.

După ce bău ceaiul, bătrânul scoase din buzunar un stilou şi un carnet de cecuri, spunând:

– Dacă voi m-aţi copleşit cu atâtea daruri, permiteţi-mi să răspund cu aceeaşi monedă. Ia spune, căpitane Bob, de ce ai avea nevoie?

– N-am nevoie de nimic, bunicule. Adică aş dori să pun un mic tun pe prova iahtului. Poliţia maritimă este pur şi simplu imposibilă: ameninţă, mă urmăreşte şi e obraznică… Iar eu n-am cum să le răspund.

– Asta nu, dragul meu! E cam devreme să declari război poliţiei. Totul la timpul său. În marină se cere disciplină Eşti obligat să te supui poliţiei. Ea ne apără… Apără dreptatea… Nu, tunul este de prisos. Dar dacă vrei să pui un motor pe iahtul tău, atunci e altceva. Asta se poate. Vrei un motor?

– Nu vreau, răspunse îmbufnat Bob.

– Mă rog, cum vrei.. Dar poate ai nevoie de altceva… Spune, nu te jena.

– Dacă eşti atât de bun, bunicule, atunci dă-mi o mie de dolari, vreau să-i fac un cadou lui Millie.

– Care Millie? Cine mai e şi asta?

– Millie este mama corăbiei noastre. Ştii, pe timpuri piraţii aveau întotdeauna câte o mamă pentru corăbiile lor. Avem şi noi una. Ce mai vorbă, este sora mai mare a lui Charlie, unul din marinarii mei. L-ai văzut. Acela blondul. Millie se mărită şi nici ea, nici logodnicul ei n-au nicio leţcaie. Dacă le dau o mie de dolari, şi-ar putea deschide un debit şi-mi vor îi veşnic recunoscători, ca şi câinele lui tanti Gladys…

– Ce inimă are copilul ăsta! Inimă de aur! Iată ce-nseamnă o educaţie bună… Ce om admirabil o să iasă din el!

Bob îşi dădea seama că toate aceste laude aduse lui nu sunt de fapt adresate lui, ci bunicului.

Bunicul întinse cecul.

– Uite, căpitane, ai aici un cec pentru două mii de dolari. Poţi dispune de ei cum vrei. Nu trebuie să-mi dai socoteală…

După ce bătrânul împărţi un număr de cecuri egal cu numărul membrilor familiei Right spuse:

– Tată, două minute, te rog…

Bătrânul oftă; el se retrăsese de mult din afaceri. Dar se vede că aşa e făcută lumea: tu dai banii afară pe uşă, iar ei îţi vin înapoi pe fereastră. Mongs-senior îl conduse pe fiul lui la el în cameră.

– Ei băiete, ce s-a întâmplat?

Right îi întinse tatălui său o radiogramă.

– Ce zici de asta?

– "Gheaţa de aur"? Ştiu! Mengs-senior abia se uită la formular. Ai luat vreo hotărâre?

– Aş dori să-mi dai un sfat…

– E timpul, dragul meu, să le obişnuieşti să fii independent. Cu cine ai să te sfătuieşti după moartea mea? Ca spune radiograma asta? "Încălziţi aurul rece". Telegrama o trimite generalul Grobz, care este agentul nostru şi ştie perfect că aproape toate acţiunile "Gheaţa

de aur" ne aparţin nouă. Înseamnă că trebuie să căutăm să scăpăm neîntârziat de ele.

– Dar asta-i foarte greu! exclamă Right

– Dacă mă asculţi, o să ţi le smulgă din mâini. Despre distrugerea minelor se va afla abia în cursul zilei de mâine. În ziarele de dimineaţă mai ai timp să aranjezi să apară articole cu privire la activitatea "Societăţii pentru explorări îndepărtate" în Arctica. Şi să se poată citi în aceste articole că societatea îşi măreşte intensiv exploatările miniere. Nu ştii cum? Ei bine, am avut eu grijă de asta. De rest însă să ai tu grijă! Cum se deschide bursa, sute de agenţi o să caute să cumpere acţiunile „Gheaţa de aur” Cursul va începe să urce. Pe la orele nouă şi jumătate aruncă pe piaţă primul pachet de acţiuni. Aranjează şi tu să înceapă o goană nebună după ele. Să ajungă şi la bătaie. N-ar fi rău să intervină şi poliţia. Acest prim pachet să-l cumperi tot tu, ca să urce preţul. Imediat după asta, scoate al doilea pachet. Trimite agenţi să facă toate astea. Dar e de la sine înţeles că nu trebuie să ştie unul de altul, nici pentru cine fac toate operaţiile. Dezvăluirea secretului poate duce de râpă toată operaţia. N-ar strica să se lanseze zvonul că consorţiul tău umblă să cumpere toate acţiunile „Gheaţa de aur” Când bursa se va transforma într-o casă de nebuni, iar cursul se va urca cu cel puţin zece la sută. Aruncă pe piaţă întregul nostru stoc! La început, cumpără, dar cum le cumperi, să le şi vinzi. Pe la ora unsprezece fără zece minute te retragi! La ora aceea nu trebuie să nu mai ai nici o acţiune E clar?

– Nu-i prea curată operaţia asta, observă Right.

Bătrânul îşi strânse nemulţumit buzele.

– Nu există operaţii curate sau murdare. Există numai operaţii reuşite sau nereuşite.

– Înţeleg, tată. Dar ce facem cu acţiunile domnului Hustings? Are la mine acţiuni în valoare de treizeci de milioane.

– Acţiunile lui vor rămâne în seif. Uită, te rog, de existenţa acestui individ. Şi să nu-ţi treacă prin cap să-i faci vreun credit. Nici un ban! Nu am de gând să salvez un câine care rupe pantalonii stăpânului său. Bine că mi-ai adus aminte.

Mengs-senior scrise câteva rânduri pe o foaie din bloc-notes şi apăsă pe sonerie.

– Pe domnul Page! porunci el scurt când servitorul abia deschise uşa.

Savantul ginere nu întârzie să apară.

– Vă ascult...

– Iată despre ce-i vorba, dragul meu Henry! Am aflat şi în curând va afla toată lumea, că "Societatea pentru explorări îndepărtate" a cumpărat după război nişte exploatări miniere în Arctica. Această societate însă a lăsat pe loc vechea administraţie şi nu i-a eliberat pe foştii prizonieri de război care lucrau în mine, printre care se aflau şi soldaţi de-ai noştri. În loc să exploateze aceste mine în mod deschis, cu forţe de muncă libere şi plătite, ei, aceşti imbecili neprevăzători, în cap cu Charlie Hustings, au preferat să exploateze aceste mine după metodele sclavajului. Şi iată rezultatele acestei tactici tâmpite, prizonierii s-au răsculat. Oraşul Subteran a fost aruncat în aer şi minele nu mai există. Încă nu-i prea târziu să pregătim opinia publica printr-o injecţie preventivă. În ziarele de dimineaţă trebuie să apară dezvăluiri, cereri insistente de ai înlocui pe prizonierii de război prin muncitori angajaţi. Însă niciun cuvânt despre revolta şi distrugerea Oraşului Subteran! Ar începe interpelări în congres şi senat... Se va porni furtuna într-un pahar de apă. Aşa-zisa opinie publică va fi distrasă, iar adevărata furtună, cere ar putea izbucni la sosirea prizonierilor eliberaţi, nu va mai avea loc. Este clar? Uite şi nişte adnotări. Acţionează! Dar încă un lucru: mâine să organizezi o societate sub denumirea "Societatea pentru ajutorarea ultimelor victime ele fascismului". Fiecărui

prizonier i se va da un cottage mobilat, plătibil în rate, un costum, un palton, lenjerie, încălţăminte, o pălărie şi deocamdată ceva de lucru!

Maşini luxoase, în care se reflectau reclamele luminoase, îi duseră la casele lor pe descendenţii democratici ai domnului Mengs-senior. Vila lui Mengs se cufundă în somn adânc.

Până la orele zece ale dimineţii următoare, toţi ai casei umblară în vârful picioarelor şi vorbiră în şoaptă. La orele zece se auzi din dormitor o sonerie.

– Ziarele! îi ceru domnul Mengs-senior servitorului care deschise uşa. Şi pregăteşte-mi cafeaua.

Dormitorul se învălui repede în fumul îmbătător al ţigărilor "Sângele negrului".

Domnul Mengs examina cu satisfacţie un ziar după altul. Toate erau aşa cum dorise el. Notiţe, dezvăluiri… Reuşise perfect să împuşte doi iepuri dintr-o singură lovitura. Isteria din ziare aţâţa agitaţia de la bursă şi slăbea indignarea poporului.

I se aduse cafeaua. Mister Mengs apăsă pe butonul aparatului de radio şi, printre alte ştiri, putu auzi:

"În ultima jumătate de oră acţiunile societăţii «Gheaţa de aur» s-au urcat cu trei. Puncte şi jumătate. Cursul este ferm. Cererea este mai mare decât oferta…

Astăzi are loc sosirea foştilor noştri militari care au colaborat în ultima vreme la lucrările miniere din Arctica…

Preşedintele consiliului de administraţie al Societăţii pentru explorări îndepărtate, domnul Charlie Hustings, care se reîntoarce din Arctica, va ateriza astăzi la ora unsprezece pe aerodromul doi din Iverton…"

Mengs-senior îşi sorbea încet cafeaua de dimineaţă, răsfoind netulburat ziarele. Scufia de pe cap îi dădea bătrânului o expresie aproape copilărească.

Zgomotul oraşului nu ajungea până la el.

În schimb, în cartierul bursei, poliţia călare şi cea

motorizată încerca fără succes să restabilească circulaţia. Nici tramvaiele, nici troleibuzele, nici autobusele şi nici autoturismele nu izbuteau să răzbată prin mulţime. Deasupra pieţii răsuna vuietul miilor de glasuri.

– Gheaţa de aur… Gheaţa de aur…

Caii poliţiştilor erau nervoşi ca şi călăreţii lor. Nici măcar uriaşul automobil blindat al şefului de poliţie nu putu să facă o spărtură în zidul mulţimii. Fură aduse şi două maşini de pompieri. Jeturile puternice de apă izbutiră la început să mai împrăştie lumea, dar curând mulţimea se năpusti şi răsturnă maşinile pompierilor. Atunci poliţia folosi bastoanele. Poliţiştii călări călcau oamenii în picioare. Dezordinea începu să capete un caracter serios.

La orele unsprezece totul se termină de la sine. Deodată mulţimea dispăru. Marea furtunoasă se prefăcu în torenţi năpraznici de oameni care înaintau pe străzi. Mulţimile asediară băncile şi societăţile bancare, iar pe treptele bursei, lângă coloane, rămaseră câţiva morţi. Câţiva se sinuciseseră acolo, pe loc. Fură imediat duşi la morgă.

Câteva minute mai târziu, se anunţă la radio sinuciderea unor persoane cunoscute din cercul oamenilor de afaceri. Conducătorul băncii "Schwartz & fiii" s-a împuşcat. Mulţimea depunătorilor ruinaţi căuta în zadar să spargă uşile zăvorâte ale băncii. Curând se lămuri că banca în loc de numerar dispune numai de acţiuni ale Societăţii "Gheaţa de aur". Toată lumea începu să se văicărească: fiecare ştia că aceste acţiuni nu valorează nici măcar cât hârtia pe care erau imprimate.

În alte instituţii bancare mai puţin cunoscute decât "Schwartz & fiii" situaţia se prezenta şi mai rău.

Iar domnul Mengs-senior încă nu ieşise din dormitor. Luase doar hotărârea să se odihnească serios în prima zi

a noului an din viaţa lui. Când feciorul veni să-l anunţe că Charlie Hustings roagă insistent să fie primit într-o chestiune extrem de urgentă, Mengs răspunse nemulţumit:

– Parcă el nu ştie că eu nu primesc acasă! Spune-i să vină mâine la club.. Poate pe seară, în jurul orei şapte, să mă găsească acolo. Poate.

În dormitor fu chemat de urgenţă domnul Slebum, omul în care Mengs-senior avea încredere mai mult decât în oricare altul.

– Slebum, îi spuse el paznicului său personal s-ar putea ca unele persoane să caute astăzi insistent să ajungă la mine. Nu vreau să văd pe nimeni!

Paznicul dădu din cap.

La toate ferestrele vilei lui Mengs fură lăsate jos jaluzelele interioare. Din stradă ele păreau de mătase şi nimeni n-ar fi putut ghici că aceasta mătase are o căptuşeală de oţel. În parcul vilei fură lăsaţi liberi câţiva buldogi fioroşi, capabili să sfâşie un om. Slebum ca ajutoarele sale păzeau cu vigilenţă strada. Casa devenise o fortăreaţă.

În creierul înfierbântat al lui Charlie Hustings se trezi deodată o speranţă. Poate că nu-i totul pierdut. Miliardarii îşi pot permite câteodată orice fel de capricii. Trebuie să se ducă la Right Mengs. Poate că are el instrucţiuni să nu-l nimicească pe bătrânul Charlie… Şi ce-i dacă valoarea unei acţiuni „Gheaţa de aur” e egală cu zero? Barometrul bursei arată timp "variabil". O, de-ai avea el un fond de rulment! Într-o singură zi ai putea să-şi redreseze afacerile…

Charlie Hustings sari în primul taxi ce-i ieşi în cale şi se îndrepta în graba spre biroul consorţiului Riddon-Dill & Co., unde trona totdeauna ca un zeu Mengs-junior. El zbură până la al şaptelea etaj, uitând să închidă după el uşa liftului, şi intră fuga în sala de aşteptare.

I se răspunse că domnul Mengs-junior nu primeşte

astăzi.

– Spuneţi-i, vă rog, că sunt eu, Charlie Hustings, insistă bătrânul cu părul răvăşit şi cu ochii duşi în fundul capului. Doar mă cunoaşte bine.

Funcţionarul spilcuit, care îndrăzni să-l anunţe a doua oază, se întoarse şi îi făcu lui Charlie morală:

– De ce minţiţi şi căutaţi să induceţi în eroare oamenii? Am avut neplăceri din cauza dumneavoastră. Domnul Mengs-junior nu are cinstea să vă cunoască. Şi de altfel este foarte ocupat. Nu-i sigur dacă în cursul acestei luni va avea timp să stea de vorbă cu dumneavoastră.

– Aşa vasăzică?! strigă Charlie Hustings, scoţând din buzunar un revolver. Toţi cei de faţă fugiră ori se ascunseră, spilcuitul se băgă sub masă. Nu vă fie frică, caracatiţelor. Astăzi mor eu, nu voi! Dar într-o zi o să mă invidiaţi!

Charlie Hustings se aşeză într-un fotoliu adânc, se lăsă cu tot corpul într-un colt, ca să nu cadă jos după ce va muri, şi îşi trase un glonte în tâmplă,

VENITURI ŞI CHELTUIELI

Armata sosi de cu noapte pe aerodromul central al Ivertonului. Comandantul aerodromului fu nevoit să-şi cedeze biroul unui maior cu o înfăţişare foarte bravă. Acest maior îşi dădea aere de parcă ar fi fost pe punctul de a înscrie o nouă pagină de glorie în istoria patriei sale. Indică personal locul unde să se instaleze tancurile şi automobilele blindate. Totul era astfel socotit, încât avioanele cu prizonierii eliberaţi după aterizare să se afle sub bătaia tunurilor şi mitralierelor de pe tancuri.

Avioanele apărură aproape de amiază. Iată că primul avion lunecă pe pista de beton, pierzându-şi treptat din viteză. După el alertează un al doilea, apoi al treilea. Al patrulea…

Din avioane începură să coboare pasagerii. Maiorul îşi

puse binoclul la ochi.

Nimeni nu-i întâmpină, nu se văd nici un fel de demonstraţii... Nici măcar corespondenţii nu sunt prezenţi: au fost dinadins îndreptaţi greşit spre un alt aerodrom.

Deodată, prin aer începu să zboare un roi de foi volante. Părea că un stol de mii ce porumbei plutesc prin aer, lăsându-se pe pistă, ne alei şi pe cărări. Noii sosiţi le prind din zbor.

În faţa avioanelor începu un miting. Maiorul n-a observat când au pătruns pe aerodrom persoane străine. Şi nici nu putea să dea ordin tancurilor să deschidă focul. Instrucţiunile spuneau ce nu are dreptul să tragă decât în cazul unei agresiuni făţişe din partea noilor sosiţi ori „în cazul că comuniştii vor încerca să facă dezordini, profilând de nemulţumirile pe care noii sosiţi ar putea să le manifeste din necunoaşterea exactă a situaţiei”.

Nu erau însă niciun fel de dezordini şi nici măcar gălăgie. Maiorul presimţea că i s-a înfundat: cariera lui era periclitată.

Ială că sosesc şi automobilele cu ziarişti... Nici aceştia nu-l vor ierta: ziariştilor nu le place când sunt înşelaţi.

Maiorul se îndreaptă spre locul unde mister Henry Page, cocoţat pe aripa unui avion, ţinea în faţa mulţimii un discurs de bun-venit. Pozând în faţa obiectivelor reporterilor, el vorbea cu o voce plină de demnitate:

– Dragi apărători ai patriei, ai culturii şi ai progresului! Permiteţi-mi să vă salut în numele "Societăţii pentru ajutorarea ultimelor victime ale fascismului", societate creată de curând în onoarea eliberării dumneavoastră. Desigur că vă îngrijorează gândul cum se va aranja viaţa dumneavoastră în patrie, după o absenţă atât de lungă. Sunt împuternicit să-l conduc pe fiecare dintre dumneavoastră într-un cottage al cărui proprietar devine. Acolo veţi găsi tot ce vă trebuie pentru a duce o viaţă liniştită şi confortabilă. De asemenea, să nu fiţi îngrijoraţi

în ceea ce priveşte munca. Toată lumea va găsi de lucru, de îndată ce „Societatea” va lua informaţii precise despre presiunea fiecăruia dintre voi. Puteţi fi încredinţaţi că patrioţii Moniei vor avea grijă de eroii lor!

Eroii se frământau în loc şi se uitau posomoriţi ba la orator, ba la reporteri. Înainte de a fi început Page să-şi ţină discursul, ei au avut timp să citească foile volante împrăştiate de mâini invizibile.

"Prieteni care aţi scăpat din Oraşul Subteran! Fiţi vigilenţi! Nu vă lăsaţi duşi de provocatori! De sosirea voastră vor să profite cei care v-au ţinut închişi în ocna subterană. Ei voiau să vă distrugă, să vă ducă pe toţi în Cardia sălbatică şi să vă îngroape de vii în cazematele fortului Clyde. Din fericire, prietenii ruşi, care, întâmplător, se aflau în regiunea Oraşului Subteran, au dat publicităţii această poveste ruşinoasă şi numai de aceea urmaşii monieni ai lui Hitler şi Goebbels n-au avut acum altceva de făcut decât să se arate drept apărători ai voştri. Ei se prefac atunci când zic că nu ştiu nimic despre Oraşul Subteran. Să nu-i credeţi! Demascaţi-i pe succesorii hitleriştilor, pe marii noştri financiari! Nu mai departe decât astăzi ei au aranjat o speculaţie grandioasă: i-au prădat pe micii deţinători de acţiuni cu sute de milioane! Ca momeală au folosit sângele vostru, sudoarea voastră cuprinsă în acţiunile «Gheaţa de aur», ale Oraşului Subteran. Veniţi astăzi cu toţii la orele nouăsprezece la mitingul care va avea loc în clubul docherilor. Acolo veţi afla tot adevărul. Trăiască prietenia între oamenii muncii! Trăiască prietenia poporului nostru cu popoarele din U.R.S.S!”

Domnul Page se dădu jos de pe aripa avionului:

– Şi-acum, poftiţi, vă rog…

Se auzi zgomot de claxoane. Vreo douăzeci de limuzine intrau încet în mulţime. Noii sosiţi fură împinşi în ele. Mulţi dintre ei căutau să-şi amintească vechile adrese. Pe măsură ce în faţa ochilor lor se desfăşurau imaginile atât

de cunoscute, începea să le revină memoria. În loc să cotească pe străzile noilor cottage-uri, maşinile se împrăştiară în diferite direcţii, afundându-se în labirintul capitalei.

Jim Pratt goni iute maşina lui spre malul Zubzonulul, apoi întoarse spre Aleea căpitanilor. Iată însă că limuzina neagra, pe care o urmărea, luă viteză şi reporterul o pierdu din vedere.

– S-o ia dracu! hotărî Jim. Ce să fac, am să compun şi eu e povestioară cu întâlniri înduioşătoare. Şi plecă acasă.

Jim era oarecum deziluzionat: de la aceşti eliberaţi s-ar fi aşteptat la ceva mai mult. O simplă schiţare a întâmpinării la aerodrom nu-l mulţumea. Ştiri senzaţionale – iată ce cere ziarul lui. Dar el se pricepea să găsească în orice fapt, cât de neînsemnat, ceva care influenţează asupra imaginaţiei. Uneori o reticenţă sau o aluzie, alteori o glumă... Cititorii atunci încep să se gândească, fantezia lor începe să lucreze, şi asta rămâne legat de numele lui. Aşa reuşeşte el să-şi păstreze popularitatea şi onorariile.

Oare ce s-ar putea scoate din această afacere? Desigur, dacă s-ar apuca să dezvăluie realitatea şi dacă ziarul lui ar fi de acord să publice toate acestea, ar avea el ce să povestească: de exemplu substratul sinuciderii bătrânului marabu. Toate potlogăriile afaceriştilor de bursă şi câte altele. Ar fi într-adevăr o ştire senzaţională. Dar ziarul lui n-are nevoie de astfel de ştiri, şi dacă n-are nevoie ziarul, de ce să scrie? Dar câteva aluzii care să facă articolul mai tare, asta nu strică.

În primul rând, de ce noii veniţi n-au fost întâmpinaţi de rudele lor? În al doilea rând, de ce i s-a dat fiecăruia câte un cottage? Doar între cei sosiţi există desigur unii care au familie. De ce nu i-a lăsat să meargă direct la familiile lor?

Până ajunse acasă, Jim ştia ce trebuie să serie.

Articolul avu mare succes. Într-adevăr, era greu de înţeles de ce proaspăt înfiinţata „Societate” s-a purtat cu atâta ardoare, dar în acelaşi timp alit de ciudat, cu cei eliberaţi… Articolul îi plăcu îndeosebi lui Mengs-senior. El distlăgea atenţia cititorilor de la Oraşul Subteran. În aceeaşi seară Pratt primi un cec anonim ca supliment la onorariul lui obişnuit.

Totuşi, ziua începută sub auspicii atât de Îmbucurătoare pentru Mengs-senior se întunecă până la urmă. S9ara nu-i fu dat să şi-o petreacă acasă în linişte.

înainte de masă, Claudia îi bătu în uşă.

– Dragul meu, şeful poliţiei din oraş se interesează dacă eşti acasă. Te aşteaptă la telefon şi spune că este vorba de ceva foarte important.

Domnul Mengs-senior ridică receptorul. Şeful poliţiei Şi comunica slugarnic că în Piaţa Bursei a fost arestat un tinăT care a tras cu un pistol automat asupra vitrinelor bursei şi buletinelor de neon, şi chiar asupra reclamei luminoase care anunţa marele film «Spelunca comuniştilor”.

Domnul Mengs îl întrerupse pe poliţist.

– Şi de ce Îmi spui mie toate astea?

Poliţistul se codi puţin înainte de a-i răspunde.

– Vedeţi… tânărul s-a dovedit a fi James Mengs.

– Unde se află acum?

– Deocamdată în biroul meu. V-aş ruga însă…

– Bine, sosim imediat.

Domnul Mengs-senior trânti nervos receptorul pe furcă.

El nu se miră deloc văzând că soţia lui, Claudia, îl aştepta în vestibul, gata îmbrăcată. Tolănit pe pernele mari de piele ale automobilului, Mengs îşi aprinse una din ţigările preferate şi fumul ei albăstrui rămânea diafan în urma maşinii, lăsâd pe stradă o aromă persistentă.

– Cineva din orchestră a cântat fals, îi spuse el soţiei. Legănatul maşinii care gonea pe străzile Ivertonului nu-l

împiedică să simtă cum la aceste cuvinte, tovarăşa lui de viaţă începu toată să tremure. Nu, nu, dragă Claudia, nu m-am exprimat eu bine. Orchestra a executat perfect, numai dirijorul poartă vina falsetului. Şi dirijorul sunt eu! cu un gest teatral, el îşi plesni o palmă peste frunte. Cum n-am ştiut eu să ţin cont de un fleac ca ăsta! Am prevăzut totul până la ultimul detaliu. La acest lucru însă nu m-am gândit. Şi doar ştiam în ce stare se află băiatul… cât e de surescitat şi de iritabil… De ce nu l-am împiedicat?

– Nu, dragul meu, eu sunt vinovată, repeta întruna Claudia. Ce, n-aveam destule lichioruri şi coniacuri? Băiatul este doar moale cum e ceara. Când e băut, poţi să faci ce vrei cu el… Iartă-mă, Josua. Numai eu sunt de vină…

Mengs scoase din gură două dâre de fum albăstrui:

– Fleacuri! Nu-i nimic. Câteva clipe neplăcute, şi atât!

Şeful poliţiei îi aştepta în faţa porţii. Asta nu-i plăcu lui Mengs-senior. Slugărnicia şefului dovedea totuşi că poliţiei îi sunt prea bine cunoscute rolul şi importanţa domnului Mengs.

– Doriţi să vă conduc la el? întrebă şeful pe când se aflau în lift.

– Aş dori mai întâi să-l văd pe acest om, fară ca el să mă vadă.

– E uşor de aranjat.

Şeful poliţiei îl conduse pe domnul Mengs-senior într-o cămăruţă, unde zgomotul paşilor era înăbuşit de un covor moale.

– Se află alături. Asta-i camera de studii psihologice. De aici nu se aude nimic, şopti cu oarecare mândrie poliţistul.

El deschise o ferestruică în perete, prevăzută cu o lentilă care nu îngăduia să se vadă şi de dincolo, şi-l invită pe domnul Mengs-senior să se uite.

O singură privire îi fu de ajuns ca să se convingă cine-i

tânărul care şade dincolo nemişcat într-un fotoliu, cu mâinile prinse în cătuşe. Cu o expresie indiferentă pe faţă, domnul Mengs se întoarse spre soţia lui

– Claudia dragă, aşteaptă-mă în maşină. Pe tine desigur nu te poate interesa convorbirea noastră searbădă de afaceri.

Doamna Mengs ieşi afară.

– Nu se aude dincolo? Domnul Mengs arătă cu capul spre perete.

– Niciun cuvânt!

Amândoi luară loc pe un divan. Mengs-senior îşi aprinse o nouă ţigară.

– Cu ani în urmă am fost preşedintele "Societăţii pentru sprijinirea poliţiei şi a ordinei publice". După câte ştiu, această societate nu a fost dizolvată. Astfel că şi astăzi mai sunt preşedintele acestei societăţi căzute în stare de letargie. Adineauri am avut ocazia să mă conving cât de bine ar fi prins această instituţie folositoare, dacă n-ar fi fost bătrâneţea, poale şi lenea, care m-a silit să renunţ la orice activitate. Eu singur, bineînţeles, nu mai pot să recâştig timpul pierdut. Dai sunt convins că se vor găsi oameni mai energici. În orice caz, permiteţi-mi să-mi dau obolul. Mengs scoase din buzunar un carnet de cecuri. Deocamdată cred că o sută de mii vor ajunge. La dispoziţia dumneavoastră personală. Un ajutor pe măsura puterilor mele, şi un omagiu adus poliţiei. Cu mâna stângă şeful luă cecul, iar dreapta o duse la inimă.

– Sunt sigur, domnule Mengs, că acest derbedeu care se află în biroul meu nu poate fi în niciun caz fiul dumneavoastră…

– Se înţelege de la sine.. zâmbi mister Mengs. Nici o asemănare.

– În acest caz, n-aţi dori să-i predaţi fiului dumneavoastră acest act de identitate găsit sau, poate, furat de cel arestat?

Fără să se uite, Mengs băgă în buzunar carnetul frumos

legat în piele.

– Mai este ceva?

– Asta-i totul! răspunse şeful ducând mâna la cozoroc.

– Gândeşte-te bine! rosti surd Mengs-senior uitându-se fix la el. Să nu avem pe urmă discuţii. Mie nu-mi place să mai fiu deranjat cu o chestiune pe care o consider definitiv lichidată. Trebuie să-ţi notezi acest lucru. Faţa lui părea turnată din fontă. Şi încă ceva, el completă un al doilea cec şi i-l întinse şefului poliţiei, ai aici cincizeci de mii de dolari. Internează-l, te rog, pe acest nenorocit într-o clinică din cele mai bune, unde va fi complet izolat, împotriva oricăror indiscreţi. Nu-i face bine să vadă alte persoane în afară de medicul curant şi de infirmieră.

– Da, are nevoie de o îngrijire medicală! răspunse şeful, ducând din nou două degete la cozoroc.

Doamna Mengs aştepta în maşină. Era extrem de palidă,

– Nu cumva ai un acces de malarie? întrebă soţul.

– O, nu, nu. Sunt complet sănătoasă! şopti îngrozită Claudia. Nu te îngriji, dragul meu. Îmi trece.

– Nu era James, spuse tăios demnul Mengs şi nu mai rosti niciun cuvânt.

Iată-l din nou în biroul lui: un om bătrân, singuratic, de care nimeni nu mai ere nevoie. Lumea îl linguşeşte, ce-i drept, dar numai pentru sacul de bani pe care şade. Fie si aşa!

Domnul Mengs se uită cu atenţie la fotografia de pe legitimaţia pe care i-o înmânase şeful poliţiei. O şuviţă de păr căzută pe frunte (aşa avea şi Mengs-senior în tinereţea lui, înainte de a-i apărea chelia), un nas drept şi energic, dar şi o bărbie lipsiră de voinţă ca a Claudiei.

Cu toată căldura lunii iulie, în cămin ardea focul: demnului Mengs nu-i place umezeala. Mult timp, legitimaţia lui James nu voi să se aprindă. Până la urmă însă coperta luă foc, desfăcându-se singură. Bătrânul văzu pentru ultima oară trăsăturile atât de cunoscute. Şi

iată că totul se prefăcu în cenuşă.

Domnul Mengs-senior se îndreptă cu hotărâre spre casa de bani. Broasca trosni. Mengs scoase o agendă minusculă. În ea îşi ţinea el toată contabilitatea. Mengs se aşeză la masă, deschise agenda şi notă in partea stângă la „Venituri”:

Operaţia „Gheaţa de aur”................ 21.500.000

iar la dreapta, la „Cheltuieli” scrise:

Ziua naşterii.. 50.000

Întâmpinarea imbecililor din Oraşul Subteran 500.000

Pentru James 150.000

Lui Pratt... 100

Total...................................... 700.100

„DNIEPR” SE ÎNTOARCE ÎN U.R.S.S.

Populaţia coloniilor de muncitori de pe malul răsăritean al Insulei Severnaia Zemlia organiză un mare bal în onoarea echipajului vasului „Dniepr”. Clădirea cu etaj a clubului marinarilor strălucea de lumină. Fanfara cânta. Tinerii dansau. Din foaier se auzeau acordurile vesele ale unui acordeon: acolo se amuzau copiii în societatea ursuleţului alb şi pufos. Supercarga Valea Stah, aducându-şi aminte de tinereţe, venise între copii cu acordeonul şi cu „ursuleţul” ei poznaş, care, încântat de atenţia ce i se arăta, făcea tot felul de ghiduşii.

– Poftiţi, tovarăşi! Toată lumea la adunare! strigă cineva.

Toţi se grăbiră să intre în sala mare. Valea abia putu să scape de copii – aceştia nu-i dădură drumul până nu-şi lăsă ursuleţul şi până nu le făgădui că după şedinţă se va întoarce înapoi.

Reprezentanţii minerilor mulţumiră echipajului de pe

"Dniepr" pentru proviziile, utilajul şi maşinile aduse la timp. Preşedintele comitetului vasului, Vasilii Bogatâriov, povesti tuturor despre noul aparat de zbor „Svietoliot”, minunata maşină care, în momente grele, îi venise lui „Dniepr” în ajutor, croindu-i drum printre gheţuri aproape până la coloniile muncitoreşti. În sală, timp îndelungat, răsunară ovaţiile în cinstea savanţilor şi tehnicienilor sovietici.

În acel moment apăru în sală un matroz de pe spărgătorul de gheaţă. El se îndreptă în grabă spre scenă şi-i întinse căpitanului Lunatov un plic. Toate privirile urmăreau plicul. După ce-l deschise şi-l citi, căpitanul se adresă celor prezenţi:

– Tovarăşi! Am primit ordin să mă îndrept de urgenţă spre nord-vest. Mii de oameni se află pe gheata unei insule, într-o situaţie critică. Mâine dimineaţă, cel mai târziu, trebuie sa fim plecaţi. Acum vă puteţi da seama, ce importanţă enormă reprezintă fiecare om, fiecare minut.

Toţi se oferiră să plece direct de la festivitate în port, să ajute la încărcarea cărbunilor.

Pe străzile largi ca nişte pieţe şi pe pieţele care arătau ca nişte locuri virane, începură să lunece luminile automobilelor. Din toate părţile soseau macarale uriaşe asemănătoare unor mastodonţi. "Dniepr" dădu glas sirenei, se apropie de chei şi deschise buncărele.

Valea îşi îmbracă scurta vătuită de-a dreptul peste rochia de bal şi trecu la locul ei de muncă:

– Vira! Ţine aşa! Încă puţin!

Începură să scârţâie cablurile, să huruie motoarele scripeţilor, să se mişte braţele macaralelor.

Până la orele şapte dimineaţa fura încărcate cinci mii trei sute tone de cărbune – cantitatea maxima pe care puteau s-o primească buncărele. Pe chei apăru fanfara – tinerii care până mai adineauri luau parte la încărcare lăsară lopeţile jos şi puseră mâna pe instrumente.

"Dniepr" părâsi cheiul, sirena sună în semn de salut şi pomi spre gura golfului. În urma lui se auzeau sunetele orchestrei şi strigătele de bun rămas ale prietenilor de pe chei.

Până la apa liberă de gheţuri „Dniepr” merse pe drumul croit la sosire, care încă nu se acoperise de o gheaţă prea groasă. Greutăţile îl aşteptau mai la nord, în locurile cu gheţuri compacte. Spre mirarea echipajului, însă, şi acolo găsi un drum larg, prin care puteau să treacă fără să micşoreze viteza.

Căpitanul Lunatov îşi dădu seama cine le deschisese calea şi îi expedie lui Solnţev o telegramă: „Mulţumesc pentru drumul pregătit. Peste trei zile vom îi la destinaţie”.

A treia zi, în faţa lui "Dniept" apărură contururile unei insule necunoscute. Ca un perete uriaş se ridicau gheţurile seculare, iar în gurile fiordurilor înotau aisberguri de curând formate. Munţi uriaşi de gheaţă veneau în întâmpinarea lui "Dniepr".

După două ore matrozul de veghe anunţă:

– Lumini la provă!

De pe puntea de comandă se vedeau clar mii de siluete întunecate, care se agitau în jurul focurilor de pe mal. Lunatov dădu ordin ca sirena să fluiere în semn de salut. Auzind sirena, oamenii se repeziră pe gheaţa marină. „Dniepr” se opri la marginea ei.

Cel dintâi se urcă pe covertă Harry Gould şi se grăbi să ajungă pe punte ca să aranjeze cu căpitanul ordinea îmbarcării oamenilor. În cabina căpitanului întâlni doi inşi în halate şi cu tichii albe ca zăpada. Erau medicul Cuzma Cuzmici Nepokornâi şi bucătarul Pavel Ignatievici Proţenko. Amândoi veniseră să raporteze că totul e gata pentru primirea pasagerilor: primul pregătise infirmeria, iar al doilea o masă gustoasă pentru cei eliberaţi. În câteva cuvinte îi povestiră lui Harry despre succesele lor, iar el le făgădui că primele clipe libere le va petrece

alături de ei.

Pe toate opt scările lăsate până la gheaţă, oamenii începură să urce pe vapor. Erau înregistraţi, apoi deparazitaţi, treceau la examenul medical şi la urmă căpătau o masă substanţială

Harry nu se aştepta ca un vas ca „Dniepr” să poată primi atât de uşor şi repede miile de pasageri.

Apoi trimiseră radiograme către toate guvernele ţărilor care aveau cetăţeni printre eliberaţi. Comunicară de asemenea şi despre oamenii capturaţi de piraţi după terminarea războiului.

Lunatov comunică ultimele coordonate unde a fost văzut "Mafusail" şi preveni toate vasele ce circulau în mările Arcticei că acest vapor se foloseşte de semnalul, S.O.S. pentru a ataca pirătereşte vasele care vin în ajutorul lui.

Şi încă o dată, peste pustietatea de gheaţă, răsună glasul gros al sirenei - „Dniepr” îşi lua adio de la Insula Nenorocirilor.

Spărgătorul de gheaţă porni cu toată viteza.

Viaţa de pe vas reintră curând pe făgaşul ei obişnuit. "Dniepi" se îndrepta spre ţărmurile dragi, sovietice, spre casa.

Supercargo Valea Stah coborî în cabina ei. Nici n-apuca sa se spele, că cineva bătu încet în uşa…

– Intră…

Harry se aplecă şi intră. Fata lui strălucea de fericire.

– Bună ziua, Valea. Îmi pare nespus de bine că te văd.

– Chiar nespus? zâmbi Valea.

Harry scoase de sub masă ursuleţul şi-l luă în braţe

– El ce mai face? Cum o mai duce?

– Destul de bine, dar e tare obraznic. A ros piciorul mesei…

– Vai, vai, vai… Asta nu e bine! spunea Harry mângâind puiul de urs. Se poate, dragul meu… Mă faci de râs!

Ursuleţul căscă.

Harry făcu un timp, privind din când în când spre Valea.

– Valea… spuse Harry, oftând adânc.

– Ce bine este făcută lumea…

– Da, foarte bine!

Harry tăcu iarăşi un timp şi mai îndelungat.

– Îţi place Arctica? o întrebă el în cele din urmă.

– Este foarte frumoasă.

Harry respiră adânc şi spuse hotărât:

– Eu m-am săturat până peste cap de ea, dar sunt fericit… în acel moment se auzi o sirenă…

– Trece un vapor! strigă Valea şi ieşi în fugă din cabină. Harry o urmă grăbit pe covertă. În faţa lor se zărea un vas murdar, acoperit de funingine. Probabil că maşinile nu-i funcţionau bine. Pe catarg cineva semnaliza cu fanioane…

– Semnalizează! exclamă Valea şi citi cu voce tare: "Am rămas fără cărbuni. Suntem în primejdie. Vă cerem ajutor".

– Ăsta-i „Mafusail”! exclamă Harry.

– Aha, piratul? spuse tărăgănat Valea. Ne cunoaştem noi… „Dniepr” îşi văzu de drum.

Nu mai aveau provizii decât pentru trei prânzuri… De aceea, echipajul de la maşini îşi dădea toată silinţa. „Dniepr” atinse viteza record de douăzeci şi cinci de noduri pe oră… Harry şi Valea stăteau la pupă şi priveau în depărtare, acolo unde într-o ceaţă albăstruie se pierdeau contururile munţilor de gheaţă.

– Vasăzică eşti fericit, Harry? întrebă Valea.

– Da, sunt. Înainte nu aveam prieteni, iar acum am atâţia… Solnţev, tatăl şi fiul, Ustin Petrovici, căpitanul Lunatov, Nadea, dumneata şi atâţia alţii.

– O să ai şi mai mulţi, zise Valea.

– Da, rosti cu încredere Harry. Astăzi am şi o patrie a mea, o patrie adevărată. Am să caut să fiu ca Raş, ca fiul lui, ca dumneata..

Valea strânse tare, bărbăteşte, mâna lui Harry. În urma vasului se întindea drumul înspumat. Soarele purpuriu atârna jos, deasupra mării.

În faţă se afla patria !

Sfârşit.

EDGAR ALLAN POE:

O POGORÂRE ÎN MAELSTROM

în româneşfe de Ion Vinea

Ajunsesem pe creasta celei mai înalte stânci. Câteva minute, bătrânul păru prea istovit ca să poată vorbi.

– Nu e mult timp, spuse el într-un târziu, de când aş fi putut şi eu să-ţi fiu călăuză pe drumul asta, întocmai ca şi fiul meu cel mai mic. Dar am trecut acum trei ani printr-o încercare cum niciodată n-a mai trecut un muritor sau mai bine zis a fost o întîmplare căreia nimeni nu i-a mai supravieţuit ca s-o povestească; iar cele şase ceasuri de groază cumplită pe care le-am trăit mi-au zdruncinat şi sufletul, şi trupul. Mă crezi foarte bătrân, dar nu sunt chiar aşa. A fost de ajuns o singură zi – şi chiar mai puţin – ca părul ăsta din negru ca tăciunele să albească de tot, să-mi slăbească mădularele şi să mi se încordeze aşa de tare nervii încât tremur la cea mai mică sforţare şi mă tem şi de umbra mea. Ştii dumneata că aproape nici nu mă pot uita în jos de pe stînca asta mică fără să-mi vină ameţeală?

"Stânca asta mică", pe marginea căreia se tolănise în neştire, astfel că partea cea mai grea a trupului îi atârna în afară şi numai sprijinindu-şi cotul de muchea ei alunecoasă se ţinea să nu cadă, "stânca asta mică" se

înălţa, ca un povârniş nestăvilit şi abrupt de cremene întunecată şi lucioasă, cam cu o mie cinci sute, o mie şase sute de picioare deasupra sumedeniei de stânci de sub noi. În ruptul capului n-aş fi îndrăznit să mă apropii la câţiva paşi de marginea ei. Ca să spun drept eram atât de tulburat de poziţia primejdioasă a însoţitorului meu, încât căzui jos, cât eram de lung, mă agăţai de tufişurile din jurul meu şi nici nu mai îndrăznii să-mi ridic ochii la cer, străduindu-mă zadarnic să alung din mine gândul că înseşi temeliile muntelui erau primejduite de furia vânturilor. Mi-a trebuit multă vreme până să-mi adun minţile şi să-mi strunesc curajul ca să mă ridic să privesc în depărtare.

– Trebuie să te stăpâneşti, îmi spuse călăuza; fiindcă eu te-am adus aici ca să poţi vedea cât mai bine locurile unde s-a petrecut întâmplarea de care ţi-am vorbit şi ca să-ţi istorisesc toată păţania chiar aici, la faţa locului.

Ne aflăm acum, urmă el în felul lui tipicar şi care-l deosebea de altă lume, ne aflăm acum chiar pe coasta Norvegiei, la al 68-lea grad de latitudine, în marea provincie a Nordlandului şi în groaznicul ţinut Lofoten. Muntele pe a cărui culme ne aflam este înnoratul Helseggen. Acum, ridică-te puţin, ţine-te de iarba, dacă îţi vine ameţeala – aşa! – şi uită-te la mine, dincolo de cingătoarea de aburi de sub noi.

Mă uitai în jos, ameţit, şi descoperii o vasta întindere de ocean, ale cărui ape de cerneală m-au dus numaidecât cu gândul la acea „Mare Tenebrarum”, descrisă de geograful Nubian. Mintea omului nu-şi poate închipui o privelişte mai jalnică şi mai pustie. În stânga şi în dreapta, cât cuprindeai cu ochii, se întindea, ca nişte metereze ale lumii, un negru şir de groaznice şi înclinate stânci, a căror înfăţişare părea şi mai cernită în iureşul talazurilor, ce-şi năpusteau asupra lor, până sus, crestele albe şi fantomatice, în urlete şi gemete de veci. Chiar în faţa promontoriului pe al cărui pisc ne aflam şi la o

depărtare de cinci-şase mile în larg, se vedea o mică insulă pustie sau, mai bine zis, i se putea ghici aşezarea după clocotul sălbatic al valurilor care o acopereau. Cam la două mile mai aproape de coastă, se înălţa o altă insulă mai mică, cumplit de stearpă şi de prăpăstioasă şi înconjurată, din loc în loc, de grămezi de stânci întunecate.

Înfăţişarea oceanului, pe toată întinderea cuprinsă între insula cea mai depărtată şi ţărm avea ceva cu totul neobişnuit. Cu toate că dinspre coastă venea acum o suflare atât de năpraznică, încât un bric ce naviga în larg, cu terţarole dublate se afunda necontenit şi dispărea pe de-a-ntregul, această hulă nu era dintre cele obişnuite, ci, mai degrabă, un zbucium al apelor pe loc, zbucium aprig şi scurt, atât în bătaia vântului cât şi împotriva lui. Prea puţină spumă – afară numai de aceea din apropierea nemijlocită a stâncilor.

– Insula aceea mai depărtată, urmă bătrânul, norvegienii o numesc Vurrgh. Cea de la jumătatea drumului este Moskoe. Cea cu o milă mai spre nord este Ambaaren. Mai încolo sunt Islesen, Hotholm, Keildhelm, Suarven şi cu Huckholm. Iar mai departe, înrre Moskoe Vunrgh, sunt Orterholm, Flimen, Sandflesen şi Stockholm. Astea sunt numele adevărate ale ăstor lacuri. De ce-o fi fost însă nevoie să le boteze pe fiecare, asta n-o putem înţelege nici eu, nici dumneata. Auzi ceva? Vezi cum se schimbă apa?

Eram cam de zece minute pe vârful muntelui Helseggen, pe care ne urcasem pornind dinăuntru, dinspre Lofoten, astel că nici n-am putut să zărim marea până ce nu ni s-a ivit deodată în faţa ochilor, când am ajuns pe culme. Pe când vorbea bătrânul, am desluşit un zgomot mare ce creştea treptat, asemenea mugetului unor cirezi nesfârşite de bivoli pe o câmpie din America, şi în aceeaşi clipă mi-am dat seama că ceea ce numesc marinarii "clocotul oceanului" se prefăcea repede într-un

curent care se îndrepta către est. În timp ce mă uitam, puhoiul ajunse să aibă o iuţeală înspăimântătoare. Cu fiece clipă i se înteţea şi repeziciunea, şi năprasnica lui năpustire. În cinci minute, toată marea până la Vurrgh a fost biciuită cu o furie nestăpânită, dar urletul cel mai grozav domnea mai ales între Moskoe şi coastă. Aici vasta matcă a valurilor era brăzdată şi tivită de mii de curenţi potrivnici, izbucnea deodată în zvârcoliri turbate gâfâind, clocotind, şuierând şi rotindu-se în nenumărate şi uriaşe vârtejuri, caro toate se învolburau şi se năpusteau spre răsărit cu o repeziciune pe care apele n-o mai ating în căderile lor nestăvilite.

După câteva clipe, priveliştea se schimbă cu desăvârşire. Fata mării se netezi, şi vâltorile pieriră rând pe rând, în timp ce se iveau trâmbe lungi de spumă acolo unde nu au fost văzute deloc mai înainte. În cele din urmă, aceste trâmbe de spumă, ce se întindeau până departe şi se contopeau între ele, luară şi ele mişcarea rotitoare a vârtejurilor care se îmblânziseră şi păru că din miezul lor ia naştere o altă viitoare, mai vastă. Deodată, pe neaşteptate, ea luă neîndoielnic şi vădit fiinţă, lărgindu-se într-un cerc de mai mult de o milă în diametru. Marginea vârtejului era tivită cu un brâu lat de spumă sclipitoare, dar din ea nici o părticică nu aluneca în gura groaznicei pâlniii; pe dinăuntrul ei, atât cât puteai măsura cu ochii, era un perete de apă neted, lucios şi negru ca smoala, înclinat faţă de orizont cu un unghi de vreo patruzeci şi cinci de grade şi care se învârtea jur împrejur nebuneşte, cu o mişcare piezişă şi sfârâitoare, trimiţând în văzduh un glas înfiorător – şi răcnet, şi urlet totodată –, aşa cum n-a înălţat nicicând către cer măreaţa cascadă a Niagarei în zbuciumul prăbuşirii ei.

Muntele se cutremura până în temelii, iar stînca se zguduia. M-am aruncat cu faţa în jos şi, din cale afară de tulburat, m-am agăţat de iarba măruntă.

– Asta nu poate fi, spusei într-un târziu bătrânului, asta

nu poate fi altceva decât vârtejul cei mare al Maelstromului.

– Aşa! se zice câteodată, rosti el. Noi, norvegienii, îl numim Moskoestrom, de la insula Moskoe, care e la jumătatea drumului.

Obişnuitele descrieri ale acestui vârtej nu mă pregătiseră defel pentru cele ce vedeam acum. Aceea a lui Ionas Ramus, care pare a fi cea mai amănunţită, nu poate da nici cea mai mică idee fie despre măreţia priveliştii, fie despre grozăvia ei sau despre sentimentul sălbatic şi îmbătător de noutate, de care e copleşit orice privitor. Nu-mi dau seama din ce loc l-a văzut scriitorul de care e vorba şi nici la ce oră, dar n-a putut să fie nici pe furtună, nici de pe vârful Muntelui Helseggen. Sunt totuşi unele pasaje în descrierea lui care pot fi citate pentru amănuntele lor, deşi redau nespus de searbăd impresia făcută de priveliştea aceasta.

„Intre Lofoten şi Moskoe – spunea el –, adâncimea apei e între treizeci şi şase şi patruzeci de braţe, dar de partea cealaltă, spre Ver (Vurrgh), adâncimea ei scade, astfel că nu îngăduie trecerea unei corăbii fără s-o pună în primejdie de a fi izbită de stânci – lucru ce se întâmplă chiar şi pe vremea cea mai liniştită. Când vine fluxul, curentul se năpusteşte spre ţărm între Lofoten şi Moskoe, cu o iuţeală năprasnică, iar urletul revărsării sale vijelioase în mare de abia dacă e atins de cele mai puternice şi mai groaznice căderi de apă. Zgomotul se aude la depărtare de mai multe leghe, şi vârtejurile sau pâlniile sunt atât de largi şi de adînci, încât dacă o navă intră în raza lui, este, fără doar şi poate, înghiţită şi târâtă în adânc, acolo fiind sfărâmată de stânci. Iar când apa se linişteşte, rămăşiţele sunt aduse la suprafaţă. Dar aceste răstimpuri de calm sunt numai pe vreme bună, între flux şi reflux, şi, după mai puţin de un sfert de oră, reîncepe treptat toată frământarea. Când curentul e mai puternic şi când furia lut e sporită de furtună, e

primejdios să te apropii de el la mai puţin de o milă norvegiană. Bărci, iahturi şi corăbii au fost târâtă de el, fiindcă nu s-au ferit înainte de a ajungă în bătaia lui. Se mai intîmplă adesea ca balenele să se apropie prea mult de curent şi să fie covârşite de forţa lui; atunci e cu neputinţă de închipuit răcnetele şi mugetele lor în lupta fără nădejde de a se elibera. Un urs, odată, încercând să treacă înot de la Loloten la Moskoe, a fost înhăţat de curent şi dus la fund. Mormăitul lui înfiorător se putea auzi de pe coastă. Trunchiuri groase de brazi şi de pini, după ce au fost înghiţite de curent, ies iar la suprafaţă sfărâmate şi sfâşiate în aşa fel de parcă le-ar fi crescut ţepi. Aceasta dovedeşte cu prisosinţă că fundul e făcut din stânci ascuţite, printre care s-au rostogolit încoace şi încolo. Curentul acesta ţine de fluxul şi refluxul mării, ale cărei ape cresc neschimbat din şase în şase ceasuri. În 1645, într-o duminică înainte de Lăsatul Secului, dis-de-dimineaţă a bântuit cu atâta vuiet şi mânie încât până şi pietrele caselor de pe coastă s-au prăbuşit la pământ.

Cât despre adâncimea apei, nu văd cum ar fi putut să fie măsurată în apropierea nemijlocită a vârtejului. Desigur că cele „patruzeci de braţe” se referă numai la partea canalului vecină cu ţărmul înspre Moskoe sau înspre Lofolen. Adâncimea în centrul lui Moskoegstrom trebuie să fie cu mult mai mare; şi privirea piezişă pe care o poţi arunca de pe cel mai înalt pisc al Muntelui Helseggsn în hăul vârtejului e cea mai bună dovadă a acestui fapt. Uitându-mă în jos de pe acest promontoriu, spre puhoaiele urlătoare ale iadului, nu puteam să nu zâmbesc de nevinovăţia cu care povesteşte prea-cinstitul Ionas Ramus istorioarele lui cu urşi şi balene ca un lucru de necrezut, când mie de fapt mi se părea de la sine înţeles că ajungând în puterea acestui sorb ucigător, cea mai mare navă de război din câte au fost vreodată, nu i-ar putea ţine piept nici cât un fulg în furtună şi ar pieri cu totul într-o clipită.

Unele încercări de a explica fenomenul care mi se păruseră la citire mai vrednice de crezare – după cât îmi amintesc – luau acum o înfăţişare cu totul deosebită şi care nu mă mai mulţumea. Ideea îndeobşte recunoscută e că vârtejul acesta împreună cu alte trei mai mici dintre Insulele Ferroe "nu au altă pricină decât mişcarea valurilor, care se înalţă şi recad, la vremea fluxului şi a refluxului, ciocnindu-se de un rând de stânci şi brizanţi. Apele astfel stăvilite se reped ca o cataractă; şi cu cât se ridică mai sus mareea, cu atât mai adâncă îi este căderea; şi urmarea firească este un sorb sau un vârtej a cărui neasemuită putere de absorbire e îndeajuns de bine cunoscută din alte experienţe mai mărunte". Acestea sunt cuvintele cuprinse în "Encyclopaedia Britannica". Kircher şi alţii îşi închipuie că în centrul canalului Maelstromului se găseşte un abis care răzbate prin tot globul şi are ieşire într-un alt loc foarte îndepărtat – care s-a spus odată că ar fi cu siguranţă Golful Botnic. Părerea aceasta destul de naiva a fost singura cu care s-a împăcat închipuirea mea în timp ce priveam; când i-am vorbit de ea călăuzei mele, am fost oarecum uimit să-l aud spunându-mi că el totuşi nu o împărtăşeşte, cu toate că, îndeobşte, ea e recunoscută de norvegieni. Cât despre ideea de mai sus, îmi mărturisi că nu e în stare să o înţeleagă, şi eu am fost cu totul de părerea lui fiindcă, oricât ar îi de convingătoare pe hârtie, pare ceva de neînţeles sau chiar absurd când e rostită printre tunetele abisului.

– Acum, că te-ai uitat bine la vârtej, îmi spuse bătrânul, dacă o iei de-a buşilea pe după o stâncă şi-ţi găseşti un loc ferit de vânt şi de zgomotul valurilor, am să-ţi istorisesc o întâmplare care o să te încredinţeze că ştiu şi eu ceva despre Moskoestrom.

M-am aşezat aşa cum dorea, iar el a început;

– Acum câtva timp, aveam dimpreună cu alţi doi fraţi al mei un barcaz de vreo şaptezeci de tone, echipat ca o

goeletă, cu care ne duceam de obicei să pescuim printre insule, dincolo de Moskoe, în apropiere de Vurrgh. Se pescuieşte foarte bine printre vâltori, numai să ai destulă îndrăzneală să le înfrunţi la momentul potrivit; dintre toţi pescarii de pe coasta Lofotenului, noi trei eram singurii care ne făceam mereu de lucru ieşind în larg la insule, aşa precum ţi-am spus. Grindurile de pescuit obişnuite sunt cu mult mai jos, înspre sud. Acolo poţi să prinzi peştele la orice oră şi fără prea mare primejdie, şi de asta părţile acelea sunt mai căutate. Totuşi aici, printre stânci, sunt anume locuri care dau peşte din felurile cele mai alese şi mult mai din belşug; aşa că noi prindeam într-o singură zi atât cât alţii, mai sfielnici în meserie, n-ar fi putut aduna nici într-o săptămână. De fapt era un fel de socoteală nebunească, în care ne puneam viaţa în primejdie, în loc să muncim, şi în care curajul ţinea loc de capital.

Ne adăposteam barcazul într-un golfuleţ la vreo cinci mile mai sus de aici şi, pe vreme bună, foloseam de obicei cele cincisprezece minute de acalmie dintre flux şi reflux ca să ne avântăm în canalul cel mare al curentului, departe de vârtej şi apoi să lăsăm ancora undeva, pe aproape de Ofterholm sau Sandflesen, unde vâltorile nu sunt atât de năprasnice ca în alte părţi. Rămâneam aici îndeobşte până se linişteau iarăşi apele, când ridicam ancora şi porneam spre casă. Nu ieşeam în mare pentru isprava asta decât cu vânt potrivit din coastă şi la plecare, şi la sosire – un vânt de care să fim siguri că nu cade înainte de întoarcerea noastră – şi rareori dădeam greş în această privinţă. Numai de două ori în şase ani. Am fost siliţi să stăm toată noaptea la ancoră, din pricina unui calm plat, care e într-adevăr un lucru rar pe meleagurile acestea, şi odată am fost nevoiţi să stăm prin grinduri muritori de foame, aproape o săptămână întreagă, din pricina vântului care a început să bată puţin după ce am ajuns acolo şi care a răscolit canalul atât de

rău, că nu ne-am mai putut gândi să-l trecem. În acea împrejurare, vâltorile ne năpusteau, rotindu-ne atât de năprasnic, încât, în cele din urmă, ni s-a stricat şi ancora şi a trebuit s-o virăm, şi orice am fi făcut, am fi fost târâţi în larg dacă nu se întâmpla să fim împinşi într-unul din nenumăraţii curenţi, care azi sunt şi mâine nu-s, şi care ne-a abătut spre Flimen, la adăpost de vânt, unde, din fericire, am putut să ancorăm.

Nu-ţi mai spun nici a zecea parte din greutăţile pe care le-am îndurat pe "grinduri" – un loc râu, în care, chiar şi pe vreme buna nu trebuie să te bagi, dar totdeauna găseam un mijloc ca să fugim de gheara Maelstromului fără să păţim nimic, cu toate că am fost uneori cu sufletul la gură când s-a întâmplat să fim cu un minut prea devreme sau prea târziu faţă de acalmia dintre flux şi reflux. Uneori vântul nu era aşa de puternic cum ni se păruse nouă la plecare, şi atunci mergeam mai încet decât am fi dorit, şi curentul nu ne lăsa să ne cârmim barca. Fratele meu cel mare avea un fecior de optsprezece ani. Aveam şi eu doi băieţi zdraveni. Ne-ar fi prins bine în astfel de împrejurări – fie la rame, fie mai apoi la pescuit – dar oricum, cu toate că noi înfruntam primejdia, nu ne lăsa inima să-i expunem şi pe cei tineri, fiindcă, la urma urmei, e lucru ştiut, era primejdie de moarte – iată adevărul.

Peste câteva zile se împlinesc trei ani de când s-au întâmplat cele ce-ţi povestesc. Era în a zecea zi a lunii iulie 18… – zi pe care oamenii de prin partea locului n-au s-o uite niciodată, fiindcă atunci a bântuit cea mai groaznică furtună care ne-a venit din cer vreodată. Şi totuşi, toată dimineaţa şi chiar până târziu după-amiază, adiase un vânticel uşor şi potrivit dinspre sud-vest; soarele strălucea cu tot dinadinsul, astfel că nici cel mai bătrân marinar dintre noi nu ar fi putut prevedea cele ce aveau să urmeze.

Noi trei, adică cei doi fraţi ai mei şi cu mine, am trecut

printre insule pe la orele două după-amiază şi în curând ne-am umplut barcazul cu peşte de soiul cel mai bun, care, ne-am dat cu toţii seama, era în acea zi mai din belşug ca niciodată. După ceasul meu era tocmai şapte când am ridicat ancora şi am luat-o spre casă în aşa fel ca să trecem partea cea mai grea a curentului în vremea acalmiei, care ştiam că o să fie la opt.

Am pornit cu un vânt bun din tribord, am plutit o bucată de vreme cu mare iuţeală şi nici nu ne gândeam la vreo primejdie, fiindcă, într-adevăr, nu ni se părea că avem de ce să ne temem. Deodată am fost împinşi înapoi de o răbufnire de vânt dinspre Helseggen. Era ceva cu totul neobişnuit, ceva ce nu ni se întâmplase niciodată şi m-am simţit niţel îngrijorat, fără să prea ştiu de ce. Am pus barca în vânt, dar n-am putut ţine drumul spre vârtejuri şi eram tocmai să propun să ne întoarcem la ancoră, când privind înapoi am văzut un nor ciudat arămiu care acoperea tot orizontul şi care creştea cu o repeziciune uluitoare.

Între timp, briza care ne purtase a căzut şi ne-am pomenit în calm plat, iar curenţii ne împingeau de colo până colo. Totuşi această stare de lucruri a durat prea puţin, ca să ne dea răgaz să gândim. În mai puţin de un minut, furtuna se abătu asupra noastră, în mai puţin de două minute, cerul se acoperi în întregime şi s-a făcut deodată atât de întuneric că nici nu ne mai vedeam unul pe altul în barcă, printre stropii de spumă care ne loveau.

Nici nu încerc să-ţi descriu uraganul care a bântuit atunci; ar fi o nebunie. Nici cel mai bătrân lup de mare din toată Norvegia n-a mai trecut prin aşa ceva: strânsesem pânzele mai înainte de a ne fi înhăţat furtuna. Dar la cea dintâi răbufnire, amândouă catargele au fost smulse peste bord, de parcă ar fi fost tăiate, arborele cel mare târând cu el şi pe fratele meu mai mic, care, ca să fie mai sigur, sa agăţase de el.

Acum, barca noastră era ca un fulg, cel mai uşor ce

fusese vreodată pe ape. Avea o punte netedă ca în palmă, afară de un mic tambuchiu la pupă şi de obicei noi închideam tambuchiul ăsta când trebuia să trecem prin Strom, ca o măsură de prevedere împotriva mării în clocot. Dar în împrejurarea de faţă ne-am fi înecat numaidecât, căci vreme de câteva clipe am fost scufundaţi de-a binelea. Nu pot spune cum de a scăpat fratele meu mai mare din prăpădul ăsta, fiindcă nu am avut niciodată prilejul să mă lămuresc. Cât despre mine, de îndată ce dădui drumul arborelui trinchet, mă aruncai lat pe punte cu picioarele sprijinite în parapetul îngust al prorei, cu mâinile încleştate de un tachet de la piciorul trinchetului. Doar un îndemn lăuntric m-a împins să fac asta – şi era fără îndoială cel mai bun lucru de făcut – căci eram prea tulburat ca să pot cugeta. După cum am spus, vreme de câteva clipe, am fost cu totul potopiţi, şi în tot răstimpul acesta îmi ţinui răsuflarea şi mă agăţai de tachet. Când n-am mai putut îndura, m-am ridicat în genunchi, ţinându-mă zdravăn cu mâinile şi mi-am scos afară capul. Chiar în clipa aceea, mica noastră navă s-a scuturat ca un câine care iese din apă şi, în felul acesta, s-a înălţat niţel deasupra valurilor. Tocmai încercam să lupt cu buimăceala, care mă cuprinsese, şi să-mi vin în fire, când, deodată, simţii că mă apucă cineva de braţ. Era fratele meu mai mare, şi inima îmi tresări de bucurie, fiindcă eram sigur că fusese târât peste bord; dar în clipa următoare, bucuria asta se prefăcu în groază, căci îşi lipi gura de urechea mea şi-mi răcni un singur cuvânt: "Moskoestrom!".

Nimeni nu va şti niciodată ce-am simţit eu în clipa aceea. M-am cutremurat din creştet până-n tălpi, de parcă m-ar fi scuturat cele mai năpraznice friguri. Ştiam destul de bine ce voia el să spună cu această singură vorbă, ştiam ce dorea el să mă facă să înţeleg. Vântul care ne purta acum ne ducea drept înspre vârtejul Stromului, şi nimic nu ne mai putea mântui.

Îţi dai seama că atunci când treceam prin canalul Stromului chiar şi pe vremea cea mai bună ocoleam vârtejul pe departe; de altfel trebuia să aşteptăm şi să fim cu luare aminte să prindem acalmia, dar acum ne repezeam de-a dreptul în prăpastie şi încă pe o furtună ca asta! Fără doar şi poate – mă gândeam eu – o să ajungem acolo în vremea acalmiei şi mai aveam deci niţică speranţă. Dar în clipa următoare, mă blestemam că pot fi atât de nesocotit încât să mai trag nădejde. Ştiam prea bine că eram pierduţi, chiar de am fi fost pe o navă cu nouăzeci de tunuri.

Între timp, furia dintâi a furtunii se potolise sau poate că nu o mai simţeam, fugind în faţa ei, dar orişicum, apele, care la început erau stăpânite de vânt şi se întindeau netede şi spumegânde, se ridicau acum în valuri cât munţii de înalte. Şi pe cer se întâmplase o schimbare ciudată. Împrejurul nostru, în orişice parte, era negru ca smoala, dar chiar deasupra noastră se ivi deodată un petic rotund de cer senin, atât de senin cum nu mi-a mai fost dat să văd – de un albastru închis şi cald, şi prin el scânteia luna plină cu o strălucire pe care nu i-o cunoscusem niciodată. Lumina totul în jurul nostru până în cele mai mici amănunte dar – doamne sfinte! – ce privelişte i-a fost dat să lumineze.

Încercai atunci o dată sau de două ori să vorbesc cu fratele meu, dar zgomotul, fără să înţeleg de ce, crescuse în aşa măsură, că n-am putut să-l fac să audă niciun cuvânt, cu toate că răcneam în urechea lui, ridicând glasul cât mai tare. Clătină atunci din cap palid ca un mort şi-şi ridică un deget, ca şi cum ar fi spus: „Ascultă!”. La început nu m-am putut dumiri ce vrea să spună, dar, deodată, îmi fulgeră prin minte un gând îngrozitor. Scosei ceasul din buzunar. Stătuse. La lumina lunei, mă uitai la cadran şi, zvârlindu-l departe în ocean, am izbucnit în lacrimi. Se oprise la şapte! Trecuse răstimpul de acalmie, şi vârtejul marelui curent marin se

dezlănţuise cu întreaga lui furie.

Când o corabie bine construită, bine echipată şi nu prea încărcată se află în largul mării, pe un vânt puternic, valurile totdeauna parcă izbucnesc de dedesubtul ei. E un lucru de neînţeles pentru un om de pe uscat; e ceea ce se numeşte în termeni marinăreşti „a încăleca pe val”. Încălecasem deci cu multă sprinteneală pe val, dar acum ne-am pomenit cu un talaz uriaş care, luându-ne din urmă, ne înălţă cu el sus, până la cer. N-am crezut niciodată că un val se poate ridica atât de sus. Apoi ne-am pogorât până jos lunecând rotund şi dându-ne afund, că mi-a venit ameţeală şi leşin, ca şi cum m-aş fi prăbuşit în vis de pe vârful unui munte înalt. Dar pe când eram sus, am aruncat o repede ochire împrejur şi această singură ochire mi-a fost de ajuns. Într-o clipă îmi dădui seama de poziţia noastră, întocmai. Vârtejul Moskoestrom era drept în faţă, la un sfert de milă, dar nu semăna cu Moskoestromul de toate zilele, cum nu seamănă vârtejul pe care-i vezi acum cu bulboanele de la scocul morii. Dacă n-aş fi ştiut unde ne aflăm şi la ce ne putem aştepta, n-aş fi recunoscut câtuşi de puţin locurile. Aşa cum se arăta, am închis ochii, fără de voie, îngrozit. Pleoapele mi se lipiră, ca într-un spasm

N-au trecut mai mult de două minute, când, deodată, simţii că valurile se potolesc şi că suntem învăluiţi în spumă. Corabia a virat pe neaşteptate la babord şi apoi s-a năpustit în noua direcţie ca un fulger. În aceeaşi clipă, urletul asurzitor al apei s-a pierdut cu totul într-un fel de ţipăt ascuţit, un sunet de care ţi-ai putea da seama închipuindu-ţi supapele câtorva mii de vapoare care şi-ar slobozi aburii toate deodată. Ne găseam atunci în brâul clocotitor de spumă care mărgineşte totdeauna vârtejul. Mă gândeam desigur că minuta următoare o să ne scufunde în abis, înăuntrul căruia nu puteam vedea prea lămurit din pricina uluitoarei iuţeli care ne împingea înainte. Barca nu părea câtuşi de puţin că se scufundă în

apă, ci numai că zboară, ca o băşică de aer, la faţa vâltorii. La tribord aveam vârtejul, iar la babord se întindea largul oceanului pe care-l părăsisem, se înălţa între noi şi zare ca un zid zbuciumat şi înalt.

Ar putea să pară ciudat, dar acum, că eram chiar în gura prăpastiei eram mai liniştit decât atunci când abia ne apropiam de ea. După ce pierdusem orice nădejde, mă dezbărasem aproape cu totul de groaza care mă făcuse neom. Pesemne că deznădejdea îmi încordase nervii.

S-ar putea crede că mă laud, dar ceea ce-ţi spun eu e adevărul curat: am prins a cugeta ce minunat ar fi să mori în telul acesta şi ce nerozie e din parte-mi să mă gîndesc la ceva atât de mărunt ca viaţa mea, faţă de o atât de măreaţă înfăţişare a puterii dumnezeieşti. Cred că am roşit de ruşine când mi-a trecut gândul acesta prin minte. După un răstimp, am fost stăpânit de cea mai vie curiozitate în ce priveşte vârtejul. Simţeam fără doar şi poate o dorinţă să-i cercetez adâncurile, chiar cu preţul jertfei pe care urma s-o fac; şi cea mai mare durere era că nu am să fiu niciodată în stare să povestesc vechilor mei tovarăşi de pe ţărm despre tainele pe care le voi pătrunde. Fără îndoială că era foarte curios ca astfel de închipuiri năzdrăvane să treacă prin capul cuiva care se afla într-o asemenea primejdie – şi m-am gândit adesea că târcoalele bărcii în jurul vâltorii mă cam făcuseră să-mi pierd minţile.

Mai era o împrejurare care m-a ajutat să-mi vin în fire, şi anume faptul că vântul încetase să mai bată; şi nu ne mai putea ajunge în starea noastră de-acum, fiindcă, aşa cum ai văzut şi dumneata, brâul de spumă e cu mult mai jos decât nivelul întregului ocean, şi acesta din urmă se ridica deasupra noastră, ca o creastă de munte uriaş şi negru. Dacă n-ai fost niciodată în mare pe o furtună puternică, nu poţi să-ţi dai seama cât de tare te buimăceşte vântul şi împroşcările de spumă. Orbesc, te

asurzesc şi te sugrumă, luindu-ţi orice putinţă de faptă şi gândire. Dar scăpasem acum în mare măsură de acesta neajunsuri, aşa cum în temniţă se îngăduie ucigaşilor condamnaţi la moarte unele mici hatâruri, care le erau oprite cât nu li se rostise încă osânda.

Nu pot să spun de câte ori ne-am învârtit în acel brâu de ape. De aproape o oră goneam jur împrejur; mai mult zburând decât plutind. Pătrundeam din ce în ce mai adânc în inima vârtejului şi mai aproape, tot mai aproape, de groaznicul lui povârniş, dinăuntru. În răstimpul acesta, nu slăbisem din mâini tachetul. Fratele meu era la pupă, ţinându-se de un butoiaş de apă gol, care fusese legat zdravăn sub habitaclu. Era singurul lucru de pe punte care nu fusese măturat peste bord, când furtuna se abătuse asupră-ne prima oară. Când ne apropiarăm de marginea puţului, el lăsă butoiul şi se îndreptă spre tachet, de pe care, în groaza lui de moarte, se străduia să-mi descleşteze mâinile, acesta nefiind destul de mare ca să poată fi bine înşfăcat de amândoi. Niciodată n-am simţit o durere mai adâncă decât în clipa când l-am văzut că încearcă o asemenea faptă, cu toate că îmi dădeam seama că nu era în toate minţile când o săvârşea; spaima şi nu altceva făcuse din el un nebun furios. Nu m-am gândit totuşi să mă iau la întrecere cu el. Ştiam că e tot una care dintre noi îl apucă, astfel că i-am lăsat lui tachetul şi m-am dus la butoiaşul de la pupă. Nu mi-a fost prea greu s-ajung acolo, căci barcazul zbura jur împrejur cu destulă tărie şi drept pe chilă, împins doar încoace şi încolo ds uriaşele rotocoale şi bulboane ale vârtejului.

De abia mă adăpostisem bine în locul meu cel nou, când deodată, ne-am aplecat cumplit la tribord şi ne-am năpustit orbeşte în abis. Am şoptit în grabă o rugăciune către Dumnezeu şi am crezut că totul s-a sfârşit. Simţind iureşul ameţitor al coborâşului, m-am încleştat dintr-o dată mai tare de butoiaş şi am închis ochii. Vreme de

câteva clipe n-am îndrăznit să-i mai deschid, căci aşteptam pe dată prăpădul şi mă minunam că nu mă aflu încă în luptă de moarte cu apele. Dar clipă după clipă trecea, şi eu eram încă în viaţă. Impresia de cădere încetase, şi mişcarea corăbiei semăna cu cea de mai înainte din brâul de spume, cu deosebirea că acum eram mai aplecaţi pe o coastă. Am prins curaj şi m-am uitat încă o dată la privelişte.

N-am sa uit niciodată fiorii de spaimă, de groază şi de admiraţie ce m-au străbătut când am privit în jurul meu. Barca părea că stă agăţată printr-o vrajă la jumătatea drumului, pe fata lăuntrică a unei pâlnii de o mărime uriaşă şi nespus de adâncă, ai cărei pereţi cu totul netezi ar fi părut de abanos, de n-ar fi fost iuţeala cumplită cu care se roteau şi lumina strălucitoare şi groaznică pe care o răsfrângeau, atunci când, din ochiul deschis între nori, – de care ţi-am mai spus – razele lunei pline se revărsau într-un şuvoi de aur şi de slavă pe muchiile negre, departe, până în tainiţele de nepătruns ale abisului.

La început am fost mult prea tulburat, ca să-mi pot da seama lămurit de ceva. O izbucnire fără de margini şi de o cumplită măreţie a fost singurul lucru pe care l-am văzut. Totuşi, când mi-am venit puţin în fire, mi-am aruncat ochii fără voie în jos. Din pricina felului cum barca noastră atârna pe suprafaţa înclinată a vârtejului puteam privi în partea asta nestingherit. Era dreaptă pe chilă, adică puntea ei făcea un plan paralel cu cel al apei, dar aceasta avea o înclinare de mai mult de patruzeci şi cinci de grade, astfel că părea că stăm pe o coastă. Cu toate acestea, nu se putea să nu-mi dau seama că nu mi-era mult mai greu să mă ţin şi să mă sprijin în această poziţie decât dacă ar fi fost vorba de un plan orizontal. Asta se datora, pesemne, vitezei cu care ne învârteam.

Razele lunei păreau că cercetează până şi străfundul adâncului abis; nu puteam însă zări nimic desluşit din

pricina ceţii dese ce învăluia totul şi deasupra căreia se desfăşura un minunat curcubeu, ca acea punte îngustă şi şubredă, despre care spun musulmanii că ar fi singura cale între timp şi veşnicie. Ceaţa sau spuma aceasta se datora fără îndoială înaltelor ziduri care se întâlneau la capătul de jos al pâlniei şi se izbeau între ele. Dar urletul care din negură se ridica spre ceruri, eu nu mă încumet să-l descriu.

Lunecând mai întâi de pe brâul de spume în prăpastie, ne-am dus la o mare depărtare pe povârniş. Dar de-aici înainte, coborârea noastră nu s-a potrivit câtuşi de puţin cu începutul. Jur împrejur ne învârteam; dar nu cu o mişcare regulată, ci în salturi şi volte ameţitoare care ne repezeau uneori doar la vreo sută de yarzi, iar alteori pe aproape toată roata vârtejului. Cu fiece rotire coboram tot mai mult în abis, coborâre înceată, dar foarte vădită.

Uitându-mă mai departe pe nemărginitul deşert al apelor de abanos ce ne purtau, mi-am dat seama că barca noastră nu era singurul lucru ce căzuse în îmbrăţişarea vârtejului. Deasupra şi dedesubtul nostru se vedeau sfărâmături de nave, bucăţi mari de cherestea, trunchiuri de copaci şi alte lucruri mai mărunte, ca mobile de casa, lăzi sparte, butoaie şi bârne. Ţi-am mai povestit despre felul cum spaima mea dinţii se prefăcuse într-o curiozitate nefirească. Ea părea că sporeşte pe măsură ce mă apropiam mai mult de groaznicul meu sfârşit. Începui acum să cercetez cu o ciudată luare-aminte nenumăratele lucruri ce pluteau în preajma noastră.

Trebuie să-mi fi ieşit din minţi, căci pentru mine era un fel de petrecere să stau şi să socotesc cu ce iuţeală se prăvăleau diferitele lucruri în hăul de spumă. Desigur, bradul ăsta – m-am pomenit spunând de-odată – o să facă el cel dintâi groaznicul salt şi o să piară! Dar am fost dezamăgit când am văzut că sfărâmăturile unei corăbii olandeze i-au luat-o înainte şi au ajuns la fund mai

devreme. Într-un târziu, după ce făcusem mai multe preziceri de acest fel şi fusesem mereu dezamăgit, faptul acesta, că socoteala mea a tot dat greş, îmi dădu de gândit şi mă făcu să tremur din tot trupul, în timp ce inima porni din nou să-mi bată cu putere.

Dar nu o spaimă nouă mă tulbura aşa, ci zorile unei speranţe şi mai răscolitoare. O speranţă care răsărea în mine, parte din amintire, parte din observaţiile mele din clipa de faţă. M-am dus cu gândul la rămăşiţele plutitoare, atât de felurite, semănate pe toată coasta Lofotenului şi care au fost sorbite şi apoi respinse departe de Moskoestrom. Mai toate erau sfărâmate într-un chip nemaipomenit, sfârtecate şi zdrobite în aşa fel de parcă ar fi fost pline de aşchii, dar mi-am adus aminte lămurit că unele dintre ele nu arătau deloc vătămate. Nu-mi puteam da seama de această deosebire decât presupunând că bucăţile sfărâmate erau cele ce fuseseră cu totul sorbite, iar celelalte intraseră în vârtej într-un răstimp târziu al mareei sau pogorâseră, din cine ştie ce pricină, atât de încet după ce intraseră, încât n-au apucat să ajungă la fund, înainte de întoarcerea fie a fluxului, fie a refluxului. M-am gândit că ar fi cu putinţă ca în această împrejurare ele să fie din nou rostogolite la nivelul oceanului, fără a împărtăşi soarta celor ce-au pătruns mai devreme sau au fost înghiţite mai repede.

Totodată am mai făcut şi trei observaţii însemnate. Prima a fost că, îndeobşte, cu cât un lucru era mai mare cu atât cobora mai repede; cea de-a doua, că între două mase de mărime egală, una sferică şi cealaltă de o formă oarecare, viteza la coborâre a celei sferice era mai mare; a treia, că între două mase de volum egal, una cilindrică şi cealaltă de o formă oarecare, cilindrul era absorbit cel mai încet. De-atunci, de când am scăpat, am stat de mai multe ori de vorbă în privinţa asta cu un bătrân dascăl de la noi şi de la el am învăţat să folosesc cuvintele cilindru şi sferă. Mi-a explicat, deşi eu am uitat explicaţia, că

ceea ce văzusem eu era, de fapt, urmarea firească a formei epavelor plutitoare. Şi mi-a arătat cum se face că un cilindru, rotindu-se într-un vârtej, se împotriveşte mai tare sorbirii lui şi e mai anevoie tras la fund decât alt corp de aceeaşi mărime, dar de orice altă formă[1]

Un fapt tulburător întărea şi mai mult aceste observaţii Şi nu-mi dădea pace până nu le adeveream, şi anume că la fiecare rotire a noastă treceam pe lângă ceva ce semăna a butoi sau pe lângă verga sau catargul unei corăbii şi că între timp multe dintre aceste lucruri care fuseseră la acelaşi nivel cu noi, când mi-am aruncat prima oară ochii asupra minunăţiilor vârtejului, erau acum cu mult deasupra noastră şi păreau că s-au clintit prea puţin de pe locul lor de la început.

Nu am stat multă vreme la îndoială. Am hotărât să mă leg zdravăn de butoiul pe care-l strângeam în braţe, să-l desfac de lângă habitaclu, de care era prins, şi să mă arunc împreună cu el în mare. Am atras atenţia fratelui meu prin semne, arătând spre butoaiele care pluteau în apropierea noastră, şi am făcut tot ce-mi sta în putinţă să-l fac să priceapă ce aveam de gând. În cele din urmă, am crezut că a înţeles ce urmăream, dar, fie că o fi înţeles sau nu, a dat din cap cu deznădejde şi n-a vrut să se urnească de la locul lui de lângă tachet. Mi-era cu neputinţă să ajung până la el; împrejurările nu-mi mai îngăduiau niciun răgaz; şi astfel, după o luptă cruntă, cu mine însumi, m-am hotărât să-l las în voia soartei; m-am legat bine de butoi cu ajutorul frânghiilor care-l prinseseră de habitaclu şi, fără să mai preget nicio clipă, m-am aruncat cu el în mare.

Urmarea a fost întocmai cum nădăjduisem. Eu însumi fiind acela care-ţi istorisesc toate astea, precum vezi, am scăpat cu bine. Şi pentru că ai şi aflat în ce fel s-a înfăptuit scăparea mea şi eşti aşadar în măsură să ştii de

1 Vezi Archimedes: "De incidentibus în fluido"

mai înainte tot ce-aş mai avea să-ţi spun, am să închei cât mai degrabă povestirea mea.

Nu trecuse un ceas de când părăsisem vasul, când, după ce acesta coborâse la o mare depărtare sub mine, făcu trei sau patru năprasnice rotiri la rând şi, ducând cu sine pe scumpul meu frate, se năpusti deodată orbeşte în hăul de spume, pe veci. Butoiul de care eram legat se lăsase niţel mai jos de jumătatea distanţei dintre fundul vâltorii şi locul unde sărisem peste bord, când se întâmplă o mare schimbare în înfăţişarea vârtejului. Pereţii povârniţi ai uriaşei pâlnii se făceau din clipă în clipă mai puţin piezişi. Treptat, rotirile sorbului se domoliră. Spumele şi curcubeul pieriră pe nesimţite, şi fundul genunii păru că se ridică încet.

Cerul era senin, vântul căzuse, şi luna plină pogora strălucitoare spre apus, când mi-am venit în fire pe apele oceanului, drept în faţa coastei de la Lofoten şi niţel mai sus pe locul pe care fusese odată vârtejul lui Moskoestrom. Era tocmai în ceasul de acalmie, dar după uragan, marea mai ridica încă talazuri înalte ca munţii. Eram purtat cu o iuţeală năprasnică în puhoiul marelui curent şi în câteva clipe am fost zvârlit la mal, pe grindurile pescarilor. O barcă m-a cules de acolo, sleit de oboseală şi fără de glas. Acum, că primejdia trecuse, eram mut din pricina grozăviilor îndurate. Cei ce m-au ridicat pe bord erau vechii mei prieteni şi tovarăşi de toate zilele, care însă nu m-au recunoscut, cum n-ar fi putut recunoaşte un călător întors din lumea duhurilor. Părul meu, din negru ca pana corbului cum fusese în ajun, albise de tot, aşa cum îl vezi acum. Ei mai spuneau că toată înfăţişarea şi felul meu de a fi se schimbaseră. Le-am istorisit povestea mea, însă n-au vrut s-o creadă. Acum ţi-o spun şi dumitale, dar nu prea trag nădejde că o să-i dai mai multă crezare decât i-au dat pescarii şugubeţi din Lofoten.

(Din culegerea de povestiri care vor apărea în Editura de stat pentru literatură şi artă.)

Rugăm cititorii să ne trimită impresiile și sugestiile lor asupra lucrărilor publicate în colecția noastră pe adresa București, Raionul I. V. Stalin, Casa Scînteii, Piața Scînteii Nr. 1, Redacția revistei „Știință și tehnică". Telefon 7.60.10 int. 1571-1164.

Colecția „Povestiri științifico-fantastice" apare la 1 și 15 ale fiecărei luni, în 32 pagini, prețul de 1 leu exemplarul.

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

Prețul abonamentelor:

3 luni	6 lei
6 luni	12 lei
1 an	24 lei

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU